

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ
Κατεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ
BIOS COOP**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗΣ ΖΛΑΤΑΝΟΥ**

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σταυριανή Κουτσού
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Νοέμβριος 2014

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ
Κατεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ
BIOS COOP**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗΣ ΖΛΑΤΑΝΟΥ**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σταυριανή Κουτσοῦ
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Νοέμβριος 2014

-Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την καθηγήτριά μου κα Σταυριανή Κουτσού και αυτούς που στάθηκαν δίπλα μου και με βοήθησαν με τον δικό τους τρόπο στην πραγματοποίηση αυτής της πτυχιακής εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	4
Κεφάλαιο 1 Κοινωνική Οικονομία.....	5
1.1 Προσδιορισμός κοινωνικής οικονομίας.....	5
1.2 Τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οικονομίας.....	7
1.3 Κοινωνική οικονομία και επιχειρήσεις.....	8
1.4 Κοινωνική οικονομία στην Ευρώπη.....	11
1.5 Κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα.....	13
Κεφάλαιο 2 Συνεταιρισμοί.....	15
2.1 Ορισμός της λέξης συνεταιρισμός.....	15
2.1.1 Ιστορική αναδρομή.....	15
2.1.2 Οι πρώτες συνεταιριστικές απόπειρες στην Ευρώπη.....	15
2.1.3 Από τις ιδέες στην πράξη.....	19
2.1.4 Ο συνεργατισμός στην Ελλάδα.....	19
2.2 Συνεταιριστικές αρχές.....	22
2.2.1 Συνεταιριστικές αξίες.....	22
2.2.2 Συνεταιρισμός και κέρδη... ..	29
2.3 Συνεταιρισμοί διεθνώς.....	30
Κεφάλαιο 3 ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.....	34
3.1 Καταναλωτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα.....	34
3.1.1 Μορφές καταναλωτικού συνεταιρισμού.....	34
3.2 Δομή και λειτουργία των συνεταιρισμών.....	37
3.2.1 Δομή των καταναλωτικών συνεταιρισμών.....	39
3.3 Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ-KONSUM.....	40
Κεφάλαιο 4 ΒΙΟΣ COOP ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ.....	43
4.1 Πως γεννήθηκε η ιδέα.....	43

4.1.1 Η ίδρυση.....	44
4.2 Δομή και λειτουργία.....	45
4.2.1 Τιμές και εμπόρευμα.....	45
4.2.2 Δικαιώματα και υποχρεώσεις.....	46
4.2.3 Διοίκηση του συνεταιρισμού.....	47
4.3 Διασφάλιση ποιότητας των προϊόντων.....	49
4.4 Σχέδια για το μέλλον.....	49
4.5 Έρευνα τιμών.....	50
Κεφάλαιο 5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	52
5.1 Βασικά χαρακτηριστικά δείγματος.....	52
5.1.2 Πίνακες και σχεδιαγράμματα.....	52-69
Κεφάλαιο 6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η κοινωνική οικονομία είναι ένας τομέας που ενδιαφέρει όλο και περισσότερο τις σημερινές κοινωνίες, ιδιαίτερα αυτές που ζουν έντονα τη διεθνή κρίση, καθώς μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας αλλά και διάφορα οφέλη στα μέλη της κοινωνίας. Στην Ελλάδα, υπάρχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια για τον τομέα αυτό, το οποίο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι δημιουργήθηκε ένας σημαντικός αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων στη χώρα. Στην εργασία αυτή μελετάται μια τέτοια επιχείρηση, ο κοινωνικός καταναλωτικός συνεταιρισμός Bios Coop στη Θεσσαλονίκη. Ειδικότερα, διερευνάται η διαδικασία σύστασής του, η οργάνωση και η λειτουργία του. Παράλληλα, διενεργήθηκε έρευνα σε πελάτες ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού με στόχο να διερευνηθούν οι πρακτικές τους, η ικανοποίησή τους και οι προσδοκίες τους από τον συνεταιρισμό. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι πελάτες του συνεταιρισμού είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από τις τιμές του, οι προσδοκίες που είχαν θέσει για τον συνεταιρισμό έχουν εκπληρωθεί και στηρίζουν με τις αγορές τους τον συνεταιρισμό.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνική οικονομία, συνεταιρισμός, καταναλωτικός συνεταιρισμός, bios-coop, Θεσσαλονίκη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως γνωστό, η ελληνική κοινωνία ζει μια ιδιαίτερα έντονη οικονομική κρίση τα τελευταία χρόνια, η οποία εκφράζεται με την άνοδο της ανεργίας και τη σημαντική μείωση των εισοδημάτων των εργαζομένων. Στο πλαίσιο αυτό από την πλευρά των πολιτών αναζητούνται διέξοδοι που θα προσφέρουν θέσεις εργασίας, και διάφορα οφέλη όπως δυνατότητες μείωσης του κόστους διαβίωσης, του κόστους διατροφής κλπ. Κατά συνέπεια, η κοινωνική οικονομία αποκτά ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις μέρες μας, καθώς ορίζεται ως «ο χώρος της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με κοινωνικούς σκοπούς και στόχους». Με άλλα λόγια, οι πελάτες συνεργαζόμενοι μεταξύ τους δημιουργούν επιχειρήσεις, οι οποίες λειτουργούν και διοικούνται δημοκρατικά, με στόχο να δημιουργήσουν οφέλη στα μέλη τους, αλλά και στο κοινωνικό σύνολο γενικότερα. Οι επιχειρήσεις αυτές λέγονται συνεταιριστικές επιχειρήσεις και αποκτούν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο παγκοσμίως, όσο και στη χώρα μας.

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί είναι μια μορφή συνεταιριστικής επιχείρησης που συστήνεται από πολίτες, με κεφάλαιο που δημιουργείται από την ισόποση συνεισφορά των μελών της (συνεταιριστική μερίδα). Είναι μια μη κερδοσκοπική επιχείρηση που σκοπό έχει να προμηθεύει τα μέλη της (αλλά και μη μέλη) με προϊόντα διατροφής και γενικότερα είδη super market σε τιμές που δεν περιλαμβάνουν κέρδη.

Στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε το 2013 ένας καταναλωτικός συνεταιρισμός, στην ανατολική Θεσσαλονίκη, ο bios-coop. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι η διερεύνηση του ιστορικού της σύστασής του και ο τρόπος της λειτουργίας του.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε έρευνα μέσω ερωτηματολογίου σε 100 τυχαίους πελάτες ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού με στόχο τη διερεύνηση των στάσεων και απόψεών τους απέναντι στη συνεταιριστική επιχείρηση, τις πρακτικές τους αλλά και τις προσδοκίες τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η κοινωνική οικονομία προέρχεται από τη Γαλλία όπου άρχισε να χρησιμοποιείται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα χρησιμοποιήθηκε σε φορείς που επιδίωκαν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και ποιότητας ζωής.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου σημειώνεται αξιόλογη ανάπτυξη του «ακτιβισμού», της «αυτο-οργάνωσης», της κινητοποίησης και της ενεργοποίησης των πολιτών σε ένα πεδίο κοινωνικο-πολιτικών δράσεων και κοινωνικο-οικονομικών δραστηριοτήτων, το οποίο αποκαλείται:

«Τρίτο Σύστημα»

ή «Τρίτος Τομέας της Οικονομίας»

ή «Μη Κερδοσκοπικός Τομέας της Οικονομίας»

ή «Τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας»

ή «Τομέας της Αλληλέγγυας Οικονομίας»,

σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Δικτύου Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης Δίκτυο Κ.Α.Π.Α.

Ανάμεσα στο κράτος και στην αγορά έχει αρχίσει να αναπτύσσεται σε πολλές προηγμένες αλλά και αναπτυσσόμενες οικονομίες ένας τρίτος τομέας, ο επονομαζόμενος τομέας της κοινωνικής οικονομίας. Στα μέσα του 19ου αιώνα εμφανίζονται οι πρώτες οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας στις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες με την μορφή συνεταιριστικών επιχειρήσεων, αλληλοβοηθητικών φορέων, μη κερδοσκοπικών ενώσεων και συλλογικών επιχειρήσεων, οι οποίες λειτουργούν με τη νομική μορφή του συνεταιρισμού ή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας. Η αύξηση των ποσοστών της ανεργίας και της φτώχειας στην Ευρώπη τον 20^ο αιώνα είχε ως αποτέλεσμα μεταξύ άλλων και την εμφάνιση νέων μορφών κοινωνικών επιχειρήσεων καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού και φορέων καινοτομιών, ως αντιστάθμισμα κάλυψης νέων αναγκών, ενόψει μάλιστα της αδυναμίας των κρατών να σχεδιάσουν αποτελεσματικές πολιτικές. Η παρατεταμένη κρίση του κράτους πρόνοιας επέτρεψε την άνοδο μιας νέας μορφής κοινωνικής οικονομίας επονομαζόμενη «οικονομία της αλληλεγγύης». Παρατηρείται λοιπόν

μια μορφή κοινωνικής οικονομίας προσανατολιζόμενης στις πρωτοβουλίες εκείνες που αφορούν στην τοπική ανάπτυξη, στην επανενσωμάτωση μακροχρόνια ανέργων και στην καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Η Κοινωνική Οικονομία, όπως αναφέρεται στο Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης Δίκτυο Κ.Α.Π.Α. ορίζεται ως ο χώρος της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με κοινωνικούς σκοπούς και στόχους. Η κοινωνική οικονομία αποτελείται από οικονομικές δραστηριότητες επιχειρήσεων, φορέων και οργανισμών των οποίων η ηθική, ο τρόπος λειτουργίας και οι στόχοι συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία: δραστηριοποίηση με στόχο την εξυπηρέτηση των μελών τους ή το συλλογικό όφελος, διαχειριστική αυτονομία, δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων και ανάπτυξη με προτεραιότητα τις ανάγκες των ανθρώπων και της απασχόλησης. Με βάση τις προηγούμενες αναφορές προκύπτουν οι εξής σημαντικές παρατηρήσεις ότι τα κέρδη από την οικονομική δραστηριότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων αξιοποιούνται για τη βελτίωση της εν λόγω δραστηριότητας και δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση το βασικό κίνητρο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι φορείς – οργανώσεις και επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας υπερτερούν σημαντικά των δημοσίων φορέων και υπηρεσιών σε θέματα ευελιξίας και διαχειριστικής λειτουργίας, η αναφορά στις δημοκρατικές διαδικασίες στο πλαίσιο των οργάνων και μηχανισμών λήψης αποφάσεων παραπέμπει στην αρχή του «ένα άτομο – μια ψήφος». Η συμμετοχή στις αποφάσεις της κοινωνικής επιχείρησης δεν προϋποθέτει την κατοχή τίτλων ιδιοκτησίας, ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στους ανθρώπους και στην ποιότητα – σταθερότητα των θέσεων εργασίας.

Επομένως, η κοινωνική οικονομία αποτελεί μια ενεργητική παρέμβαση που εξελίσσεται στο πλαίσιο των αγορών και της κοινωνίας γενικότερα και που ανεξάρτητα από τη νομική υπόσταση των φορέων της σχετίζεται με την αρχή της δημοκρατικής οργάνωσης, στηρίζεται σε μια ευρεία κοινωνική βάση, υιοθετεί συλλογικά κριτήρια κατανομής κερδών, αναπτύσσει μια ιδιαίτερη σχέση αλληλεγγύης με το περιβάλλον της και προωθεί την κοινωνική συνοχή. Οι οργανισμοί της κοινωνικής οικονομίας δημιουργούν θέσεις απασχόλησης σύμφωνα με τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (εργασιακή ενσωμάτωση

των κοινωνικών ομάδων, που είναι αποκλεισμένες από την αγορά εργασίας), ενώ σε πολλές περιπτώσεις παρέχουν κοινωφελείς υπηρεσίες.

Σε γενικές γραμμές, η κοινωνική οικονομία συνδέεται ή δραστηριοποιείται στα παρακάτω πεδία:

- κοινωνική ενσωμάτωση
- τοπική ανάπτυξη
- βιώσιμη ανάπτυξη
- πρόληψη κοινωνικών ανισοτήτων
- ενίσχυση του κοινωνικού ιστού και ενδυνάμωση του κοινωνικού κεφαλαίου
- ανάπτυξη δημοκρατικών και συμμετοχικών δομών

1.2 ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Θα πρέπει να αναγνωριστεί η διαφορούμενη έννοια της «κοινωνικής οικονομίας». Γίνεται ξεκάθαρο μέσα από το Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειακής Ανάπτυξης Δίκτυο Κ.Α.Π.Α ότι ο συνδυασμός των εννοιών αυτών – το ίδιο ευρείς – επιτρέπει στον καθένα να σχεδιάσει και να αναπτύξει την αντίληψή του για την κοινωνική οικονομία εστιάζοντας άλλοτε στο κοινωνικό κομμάτι και άλλοτε στο οικονομικό. Παρόλο που οι όροι οι οποίοι υιοθετούνται από τα κράτη ποικίλουν, είναι σίγουρο ότι αναφέρονται όλοι στην ύπαρξη ενός «τρίτου τομέα» μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Υπάρχουν δύο αλληλοσυμπληρωματικές προσεγγίσεις θεώρησης της κοινωνικής οικονομίας από το Δίκτυο Κ.Α.Π.Α. Η πρώτη θεσμική προσέγγιση αφορά στην καταγραφή των τριών βασικών συνιστωσών της κοινωνικής οικονομίας:

- Συνεταιρισμοί
- Ασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και ο κλάδος της κοινωνικο-ιατρικής δραστηριότητας
- Διάφορες ενώσεις οικονομικής δραστηριότητας οι οποίες παράγουν αγαθά ή/και προσφέρουν υπηρεσίες στον πολιτιστικό, κοινωνικό και αθλητικό τομέα, αλλά επίσης και στον τομέα της εκπαίδευσης, της συνεργασίας και της ανάπτυξης.

Στην πραγματικότητα, οι τρεις παραπάνω συνιστώσες δεν είναι καινούργιες. Στον προηγούμενο ακόμη αιώνα, οι ιδρυτές των συνεταιρισμών, των συλλογικών επικουρικών ταμείων καθώς και άλλων ενώσεων θεωρούσαν την κοινωνική οικονομία ως μια εναλλακτική λύση, ικανή να διορθώσει, να συμπληρώσει και να στηρίξει, όχι όμως να αντικαταστήσει το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο.

Η δεύτερη προσέγγιση, περισσότερο ηθική αφορά στην υπογράμμιση εκείνων των χαρακτηριστικών – κοινών άλλωστε στο σύνολο των οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας – τα οποία αναφέρονται τόσο στο επίπεδο δραστηριότητας όσο και στους τρόπους εσωτερικής οργάνωσης τους. «Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει τις οικονομικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων, κυρίως με τη μορφή συνεταιρισμών, ενώσεων και συντεχνιών, όπου το στοιχείο της ηθικής υποδηλώνεται μέσω των παρακάτω αρχών και κανόνων λειτουργίας τους». Βασικός στόχος είναι η παροχή υπηρεσιών στα μέλη τους ή στην κοινότητα και όχι στην αποκόμιση κέρδους, αυτονομία στη διαχείριση, δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων και προτεραιότητα στο άτομο και την εργασία.

1.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σήμερα χρησιμοποιείται από πολλούς φορείς που παράγουν αγαθά και παρέχουν υπηρεσίες, όχι μόνο από τον μη-κερδοσκοπικό τομέα αλλά και από ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες επιδιώκουν κοινωνικούς σκοπούς. Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας ή επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, έχοντας ως χαρακτηριστικό την καινοτομία, επεκτάθηκαν σε νέα πεδία όπως σε υπηρεσίες γειννίασης, αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου καθώς και στο εμπόριο, την ηθική και αλληλέγγυα χρηματοδότηση και την περιβαλλοντική διαχείριση αποβλήτων. Σύμφωνα με τους κανόνες της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη, η κοινωνική οικονομία αποβλέπει περισσότερο στην πραγματοποίηση των στόχων της κοινωνικής πολιτικής ή της πολιτικής της απασχόλησης. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η ιδιαιτερότητα ως προς τη διαχείρισή τους, οδήγησε στη δημιουργία της προσδοκίας μιας ανώτερης δυνατότητας από εκείνης του Κράτους όσον αφορά στην παροχή υπηρεσιών

γενικού οφέλους με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Αυτό το σημείο τονίζει στην έκθεση της η Οικονομική και Κοινωνική επιτροπή της Ελλάδος. Ποιος δηλαδή θα πρέπει να είναι ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας εφόσον επωφελείται των κρατικών επιχορηγήσεων ωστόσο δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη κάποια ποσοτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της και τούτο διότι ο τομέας αυτός δέχεται πολλαπλές εντάσεις και πιέσεις, τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές. «Βαθιά ετερόκλητη, κινδυνεύει να περιθωριοποιηθεί, και να αποδυναμωθεί τόσο από τη δημόσια όσο και από την ιδιωτική οικονομία. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις βρίσκονται σε μια συνεχή αναζήτηση της αναγνώρισης της προσφοράς τους από το κράτος και από την κοινωνία στο σύνολό της».

Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας είναι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς παρόντες σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, οι οποίοι συστήνονται προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πολιτών. Πάνω από όλα, χαρακτηρίζονται από το σκοπό τους: ένα διαφορετικό τρόπο διοίκησης και διαχείρισης που διαρκώς συνδυάζει το κοινό συμφέρον, την οικονομική επίδοση και τη δημοκρατική λειτουργία. Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει συνεταιρισμούς, αυτοδιαχειριζόμενα – αλληλοβοηθητικά ταμεία υγείας, συλλόγους και ιδρύματα καθώς επίσης και νέες μορφές επιχειρήσεων που μοιράζονται τις αξίες που ορίζονται από τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη της Κοινωνικής Οικονομίας Ευρώπης. Η κοινωνική οικονομία είναι παντού για τον καθένα και για όποια στιγμή την έχει ανάγκη. Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας, είναι κυρίως ενεργοί στους ακόλουθους τομείς: κοινωνική ασφάλιση, κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας, ασφαλιστικές υπηρεσίες, τραπεζικές υπηρεσίες, τοπικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικό σύστημα, εκπαίδευση και έρευνα, κοινωνικό τουρισμό, ενέργεια, υπηρεσίες καταναλωτή, βιομηχανική και αγροτική παραγωγή, χειροτεχνία, δόμηση, αστικό περιβάλλον και συνεταιρισμοί στέγασης, συνεταιριστική εργασία καθώς επίσης και στους τομείς του πολιτισμού, των σπορ και του ελεύθερου χρόνου. Πρόκειται για αναπόσπαστο κομμάτι του Ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου και παίζει σημαντικό ρόλο στους στόχους της Ευρωπαϊκής πολιτικής, κυρίως στην εργασία, την κοινωνική συνοχή, το επιχειρηματικό πνεύμα, τη διοίκηση, την κοινωνική ανάπτυξη και σε πολλούς άλλους τομείς στους οποίους συνεισφέρει ενεργά.

Η κοινωνική οικονομία είναι παρούσα σε διαφορετικές μορφές, σε όλα τα επίπεδα, εθνικά και ευρωπαϊκά, αλλά οι ρίζες της είναι τοπικές, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της εποχής, όπως για παράδειγμα στην αύξηση της παραγωγής όχι μόνο μέσω υψηλού αριθμού απασχολημένων, αλλά και μέσω νέων τεχνολογιών. Συμβάλλει επίσης, στην κοινωνική συνοχή των ευάλωτων τομέων της κοινωνίας. Με το να συνδέει τους οικονομικούς και τους κοινωνικούς φορείς, με το να εδραιώνει συνεργασίες με το δημόσιο τομέα, τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και τα σωματεία με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής, η κοινωνική οικονομία βοηθά τις επιχειρήσεις να αποκτήσουν μία τοπική πρόσβαση στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

Οι φορείς του Τρίτου Τομέα δραστηριοποιούνται σε έναν ενδιάμεσο, σχετικά νεοπαγή και ριζοσπαστικό χώρο, ο οποίος βρίσκεται μεταξύ του δημοσίου τομέα και της οικονομίας της αγοράς ενώ από πολιτικής άποψης οι οργανισμοί αυτοί αποτελούν εκούσιες, εθελοντικές, συμμετοχικές και αδέσμευτες συσπειρώσεις πολιτών που συγκροτούν ανεξάρτητες δομές, οι οποίες δρουν στο μαζικό χώρο πλήρως αυτονομημένα από τα πολιτικά κόμματα. Οι δραστηριότητες καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών αναγκών σε διάφορους τομείς (πολιτική, υγεία, εκπαίδευση, απασχόληση, πολιτισμός, οικολογία - περιβάλλον, κοινωνική μέριμνα - φροντίδα - πρόνοια, θρησκεία, αθλητισμός, παροχή νομικής υποστήριξης, προάσπιση ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων).

Οι οργανώσεις, οι οργανισμοί, οι δομές, τα εταιρικά σχήματα, οι συμπράξεις, οι ομάδες, οι συνέργιες και οι φορείς που δραστηριοποιούνται, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο στον τρίτο τομέα, βρίσκονται σήμερα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος γιατί θεωρούνται μέσα, εργαλεία και μηχανισμοί για την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της «νέας τάξης των πραγμάτων» και των θλιβερών παρακολουθημάτων της «παγκοσμιοποίησης - οικουμενοποίησης» (όπως λ.χ., αποσταθεροποίηση της Διεθνούς Ασφάλειας και της Ειρήνης, κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες, κοινωνική και περιφερειακή πόλωση, κοινωνικός και περιφερειακός δυαδισμός, περιβαλλοντική υποβάθμιση, ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός, φτώχεια, ανασφάλεια, διάρρηξη του κοινωνικού ιστού ασφαλείας και πρόνοιας, αποσάθρωση της κοινωνικής συνοχής, κρίση του κράτους πρόνοιας, απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, καταστρατήγηση των ανθρωπίνων

και παραβίαση των πολιτικών δικαιωμάτων). Σήμερα συναντάμε τρεις οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας, σύμφωνα με το καταστατικό της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη αλλά και στη Ελλάδα, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις όπου είναι εθελοντικές οργανώσεις, δεν αποδίδουν κέρδη στους μετέχοντες και έχουν κάποιου είδους θεσμική υπόσταση, την κοινωνία των πολιτών, όπου έχουν θεσμική υπόσταση και δομή, είναι ανεξάρτητοι από το κράτος, δεν αποδίδουν κέρδη στους διαχειριστές, είναι αυτοδιοικούμενοι και φυσικά εθελοντικοί φορείς και τελευταία οργάνωση είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις.

1.4 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η κοινωνική οικονομία αντιπροσωπεύει 10% των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, που σημαίνει 2.000.000 επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 20.000.000 εργαζομένους ή με άλλα λόγια, το 10% όλων των επαγγελματιών. Στην Ισπανία, το 5% του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος (ΑΕΠ) και το 10% της απασχόλησης που σημαίνει ένα σύνολο 1,2 εκατομμύρια ανθρώπους. Στη Γαλλία, 760.000 επιχειρήσεις που σημαίνει περίπου 2 εκατομμύρια μισθωτούς υπαλλήλους. Τα Αλληλοβοηθητικά/Αυτοδιαχειριζόμενα Ταμεία Υγείας που είναι μέλη της AIM (Διεθνής Ένωση Αλληλοβοηθητικών/Αυτοδιαχειριζόμενων Ταμείων Υγείας) παρέχουν κοινωνική κάλυψη σε περισσότερους από 150 εκατομμύρια ανθρώπους. Τα μέλη της AMICE (Ένωση Αλληλοβοηθητικών Συνεταιρισμών Ασφαλιστών και Ασφάλισης στην Ευρώπη) απασχολούν άμεσα πάνω από 320.000 άτομα και ασφαλίζουν πάνω από 100 εκατομμύρια μέλη έχοντας μερίδιο στην Ευρωπαϊκή ασφαλιστική αγορά πάνω από το 20%. Οι Συνεταιρισμοί που αντιπροσωπεύονται από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΥΡΩΠΗΣ» περιλαμβάνουν 250.000 συνεταιριστικές επιχειρήσεις, 163 εκατομμύρια μέλη και 5,4 εκατομμύρια υπαλλήλους. Οι Σύλλογοι, που ομοσπονδοποιήθηκαν μέσω του CEDAG (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Εθελοντικών Οργανισμών), σχηματίζουν ένα δίκτυο με περισσότερους από 50.000 συλλόγους και 9 εκατομμύρια μέλη. Τα Ιδρύματα εκπροσωπούνται από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία «EFC» που ενώνει τα μέλη ιδρυμάτων περισσότερων από 30 χωρών στην Ευρώπη, με συνολικό ενεργητικό 111 δις ευρώ, και που υποστηρίζει μία σειρά οργανισμών

και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος. Τα παραπάνω στοιχεία είναι παρμένα από το Δίκτυο Κοινωνικής Οικονομίας της Ευρώπης.

Οι Συνεταιρισμοί, τα Αυτοδιαχειριζόμενα - Αλληλοβοηθητικά Ταμεία Υγείας, οι Σύλλογοι και τα Ιδρύματα (CMAF) έκριναν σημαντικό να εδραιώσουν ένα διαρκή διάλογο για τις Ευρωπαϊκές πολιτικές κοινού συμφέροντος. Το Νοέμβριο του 2000, ίδρυσαν την Ευρωπαϊκή Διαρκή Διάσκεψη Συνεταιρισμών, Αλληλοβοηθητικών-Αυτοδιαχειριζόμενων Ταμείων Υγείας, Συλλόγων και Ιδρυμάτων (CEP-CMAF).

Τον Ιανουάριο του 2008 η Διάσκεψη αυτή μετονομάστηκε σε Κοινωνική Οικονομία Ευρώπης.

Οι Συνεταιρισμοί, τα Αλληλοβοηθητικά Ταμεία Υγείας, οι Σύλλογοι και τα Ιδρύματα σημειώνουν «μία διαφορετική προσέγγιση στην επιχειρηματικότητα», που βασίζεται στα κοινά χαρακτηριστικά και τις κοινές αξίες που ακολουθούν:

- Προβάδισμα των ατομικών και κοινωνικών στόχων έναντι του κεφαλαίου
- Υπεράσπιση και εφαρμογή των αρχών της αλληλεγγύης και της ευθύνης
- Σύνδεση συμφερόντων μελών και γενικού συμφέροντος
- Δημοκρατικό έλεγχο από τα μέλη
- Εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή ως μέλος
- Διαχείριση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας όσον αφορά τις αρχές
- Τα πλεονάσματα να προορίζονται πρωταρχικώς για τη διαρκή ανάπτυξη σχεδίων, για το συμφέρον των υπηρεσιών των μελών και για το κοινό συμφέρον.

Συνοψίζοντας στην Ευρώπη η κοινωνική οικονομία παίζει μεγάλο σημαντικό ρόλο τον 21^ο αιώνα επιδιώκοντας να προωθηθεί η κοινωνική οικονομία ως παράγων που συντελεί στην επίτευξη οικονομικού και κοινωνικού πλούτου, να προωθηθεί ο ρόλος και οι αξίες των ενεργών στοιχείων της κοινωνικής οικονομίας σε όλη την Ευρώπη, να ενισχυθεί η πολιτική και η νομική αναγνώριση των Συνεταιρισμών, των Αλληλοβοηθητικών-Αυτοδιαχειριζόμενων Ταμείων Υγείας, των Συλλόγων, των Ιδρυμάτων καθώς και της Κοινωνικής Οικονομίας σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο.

1.5 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με τον νόμο 4019/2011, κοινωνική οικονομία ορίζεται: "το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων". Ως φορέας της Κοινωνικής Οικονομίας, θεσπίζεται η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.). Είναι αστικός συνεταιρισμός με κοινωνικό σκοπό και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, μπορούν να δημιουργηθούν τρία είδη κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης.

A) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Ένταξης

Αφορούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού. Ποσοστό 40% κατ' ελάχιστον των εργαζομένων σε αυτές τις επιχειρήσεις θα πρέπει να ανήκουν υποχρεωτικά στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.), θεωρούνται αυτοδικαίως Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης και υπάγονται στις διατάξεις του Νόμου 4019/2011.

Ένταξη είναι η διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, κυρίως μέσω της προώθησής του στην απασχόληση.

Ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού είναι οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται, είτε εξ' αιτίας κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, είτε εξ' αιτίας σωματικής ή ψυχικής ή νοητικής ή αισθητηριακής αναπηρίας, είτε εξ' αιτίας απρόβλεπτων γεγονότων τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής ή και ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας.

Οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού: είναι εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς. Σε αυτές ανήκουν άτομα με αναπηρίες (σωματικές ή ψυχικές ή νοητικές ή αισθητηριακές), εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες.

Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού: είναι οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού οι οποίες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια. Σε αυτές ανήκουν ενδεικτικά οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες θύματα κακοποίησης, οι αναλφάβητοι, οι κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

B) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Κοινωνικής Φροντίδας

Αφορούν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού-προνοιακού χαρακτήρα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις.

Γ) Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού

Αφορούν την παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας (πολιτισμός, περιβάλλον, οικολογία, εκπαίδευση, παροχές κοινής ωφέλειας, αξιοποίηση τοπικών προϊόντων, διατήρηση παραδοσιακών δραστηριοτήτων και επαγγελμάτων κ.α.) που προάγουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, την προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

2.1.1 Ιστορική αναδρομή

Από την δημιουργία του κόσμου, οι άνθρωποι είχαν αυξημένο το αίσθημα της συνεργασίας. Η ανάγκη της επιβίωσης και της αντιμετώπισης των προβλημάτων απέναντι στη φύση ανάγκασε τους ανθρώπους να συνεργαστούν. Εξαιτίας όλων αυτών των συνεργασιών συγκροτήθηκαν διάφορες κοινότητες μεταξύ των, όπου αργότερα εξελίχθηκαν σε μικρές κοινωνίες με σκοπό την από κοινού καλλιέργεια της γης και της συλλογικής εκτροφής ζώων. Με τα χρόνια, οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές των ανθρώπινων συνεργασιών άλλαζαν μορφή και δημιουργούνταν νέες συνεργασίες μεταξύ τους. Μια μορφή από αυτές που αναπτύχθηκαν είναι και ο συνεταιρισμός.

Σύμφωνα με τον ορισμό, στο βιβλίο του Καμενίδη συνεταιρισμοί, που δόθηκε στο παγκόσμιο συνέδριο συνεταιριστικών οργανώσεων στην Αγγλία το 1995 :«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, διαμέσου μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης». Ο όρος αυτός αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τον 19ο αιώνα όπου και εξελίχθηκε ως ιδεολογία και ως κίνημα με κοινωνικό και οικονομικό περιεχόμενο αποβλέποντας κυρίως τις ασθενέστερες τάξεις των εργαζομένων για την ικανοποιητικότερη αντιμετώπιση των διαφόρων συχνά αναφουμένων αυθαιρεσιών του άκρατου κεφαλαιοκρατισμού. Η ελευθερία της συγκρότησης συνεταιρισμού για την επιδίωξη νόμιμων σκοπών θεμελιώνεται στα συντάγματα όλων των φιλελεύθερων και δημοκρατικών πολιτειών (δικαίωμα του «συνεταιρίζεσθαι»). Ο συνεταιρισμός αποτελεί μια μορφή ανθρώπινης και ισότιμης συνεργασίας που έχει ως σκοπό να ενώσει εθελοντικά ανθρώπους, για να συγκροτήσουν μια αυτόνομη επιχείρηση ώστε να έχουν μεγαλύτερη δύναμη, βελτίωση της θέσης τους κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά, μέσω μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης.

2.1.2 Οι πρώτες συνεταιριστικές απόπειρες στην Ευρώπη

Οι πρώτες μορφές συνεταιρισμών δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο

1840-1850, για να αντιμετωπίσουν το καπιταλιστικό κίνημα εκείνης της εποχής. Βέβαια, συνεταιριστικές ιδέες υπήρχαν και από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα χωρίς ωστόσο να προχωρήσουν ουσιαστικά. Με το πέρασμα από τον έναν τρόπο παραγωγής στον άλλον οι μορφές ανθρώπινης συνεργασίας έχουν διαφορετικό χαρακτήρα εφόσον ο τρόπος οργάνωσης της κοινωνικο-οικονομικής ζωής είναι απόρροια του κυριαρχούντος τρόπου παραγωγής. Η συνεργασία δε σημαίνει λοιπόν παρά τη μορφή της εργασίας όπου τα άτομα δουλεύουν από κοινού στα πλαίσια της ίδιας παραγωγικής διαδικασίας και η οποία εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές στην πρωτόγονη κοινότητα, στον δουλοκτητικό τρόπο παραγωγής, στη φεουδαρχία και στον καπιταλισμό και σε όλους γενικά τους τρόπους παραγωγής. Δεν είναι βέβαια τυχαίο ότι η θεωρία του συνεργατισμού εμφανίστηκε την περίοδο της ανάπτυξης μονοπωλιακού καπιταλισμού και του πέρασματος στον ιμπεριαλισμό. Η όξυνση της ταξικής πάλης και συνειδητοποίηση των εργαζομένων καθώς και η ανάπτυξη ενός πολιτικοποιημένου συνεταιριστικού κινήματος βρήκαν τον αντίλογό τους στη θεωρία του συνεργατισμού ή συνεταιριστικού σοσιαλισμού ο οποίος κατόρθωσε να επηρεάσει ορισμένες φορές αλλά και να εκτονώσει τόσο τους εργάτες όσο και τους αγρότες. Εκείνο το οποίο είναι σίγουρο είναι ότι η συνεταιριστική οργάνωση των εργαζομένων και των αγροτών σε πολλές περιπτώσεις μείωσε την εκμετάλλευση των μελών τους και βελτίωσε το βιοτικό τους επίπεδο. Αυτό αντικατοπτρίζεται κυρίως στην περίοδο της Βιομηχανικής επανάστασης.

Κατά την διάρκεια της Βιομηχανικής επανάστασης στα μέσα του 18^{ου} αιώνα και του καπιταλιστικού τρόπου ζωής, οι εργάτες αντιμετώπιζαν πολλά προβλήματα οικονομικά. Είχαν χαμηλά ημερομίσθια με αποτέλεσμα την εξαθλίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Ιδεολόγοι και φιλόσοφοι της εποχής προβληματίστηκαν για το πολιτικό και κοινωνικο-οικονομικό μοντέλο οργάνωσης των κοινωνιών με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των ανθρώπων και την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων. Ένας από τους ιδεολόγους που εμφανίστηκαν ήταν ο Ρόμπερτ Όουεν που έμελε να γίνει ένας από τους προδρόμους του σύγχρονου συνεργατισμού. Επίσης θεωρείται από τους πρωτεργάτες των καταναλωτικών συνεταιρισμών. Ο Ρόμπερτ Όουεν, (1771-1858), Άγγλος στην καταγωγή, ήταν ένας πλούσιος βιομήχανος νημάτων αλλά και βαθυστόχαστος μελετητής των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων της εποχής του. Προσπάθησε να βοηθήσει τους εργάτες να δημιουργήσουν

ενώσεις (συνεταιρισμούς) για την προμήθεια των ειδών διατροφής και άλλων αγαθών, υποδεικνύοντάς τους ότι θα ωφεληθούν μέσα από την συνεργασία. Έτσι, το 1821 ίδρυσε έναν καταναλωτικό συνεταιρισμό με τους εργάτες του εργοστασίου του και τις οικογένειές τους για την προμήθεια φθηνότερων τροφίμων. Το 1826 ίδρυσε το συνεταιρισμό «Νέα Αρμονία» στην πολιτεία Ινδιάνα στην Αμερική. Βασική αρχή του ήταν η κοινωνική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής και η αμοιβή των μελών ανάλογα με την εργασία τους. Ο συνεταιρισμός ξεκίνησε με όλα τα εφόδια και χρηματικό κεφάλαιο από τον Όουεν αλλά όταν επιχείρησε να μοιράσει τα προϊόντα που παράγονταν με ισότητα και έχοντας ως αρχή, την προσφορά της εργασίας του καθενός, ο συνεταιρισμός κατέρρευσε γρήγορα και μέσα σε 2 χρόνια διαλύθηκε οριστικά. Εξαιτίας των γεγονότων αυτών ο Όουεν κήρυξε την πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα και την ελεύθερη συμμετοχή των εταίρων των συνεταιρισμών. Η μόνη συνεταιριστική κοινότητα του Όουεν που πέτυχε, είναι αυτή που ίδρυσαν οι οπαδοί του στην Ιρλανδία στην πόλη Ralahine το 1830. Περίπου 40 αγρότες ενώθηκαν και κάτω από την διεύθυνση του ιδρυτή της Sir Vandaleaux. Μέσα σ' έναν χρόνο κατάφεραν να εξαφανίσουν την φτώχεια και την εκμετάλλευση των αγροτών, που έκαναν κοινή αγροτική παραγωγή και αγόραζαν διάφορα προϊόντα από τον συνεταιρισμό σε πολύ χαμηλές τιμές από εκείνες που επικρατούσαν στην αγορά. Ο συνεταιρισμός αυτός ήταν πετυχημένος, λόγω όμως οικονομικών ατασθαλιών του ιδρυτή της χάθηκε όλη η περιουσία του συνεταιρισμού, η οποία μετά τη διάλυση την πήραν οι πιστωτές.

Εκτός από την Αγγλία, εμφανίστηκαν στη Ευρώπη κι άλλοι πρόδρομοι του σύγχρονου συνεργατισμού. Κυρίως όμως στη Γαλλία και στην Γερμανία. Όπως ο Σαίν Σιμόν (1760-1825) από γαλλική αριστοκρατική οικογένεια, έλεγε ότι η παραγωγή πρέπει να είναι σχεδιασμένη κάτω από την καθοδήγηση των επιστημόνων και προς το συμφέρον των καταπιεζομένων. Επίσης την ίδια περίπου εποχή στη Γαλλία έζησε και ο Κάρολος Φουριέ (1772-1837), ο οποίος πίστευε πως η λύση του κοινωνικοοικονομικού προβλήματος θα επιτευχθεί με τη δημιουργία διάφορων ενώσεων ή σωματείων. Ο συγκεκριμένος τύπος που επινόησε ο Φουριέ ήταν συνεταιρισμός παραγωγής ποικιλίας προϊόντων και περίπου της μορφής ανώνυμης εταιρίας. Έδωσε τη δυνατότητα να ασχοληθούν οι εργάτες σε διαφορετικές εργασίες με τη γεωργία με έμφαση στη δένδροκομία και λαχανοκομία. Αντίθετα ένας άλλος Γάλλος ο Μπουσέ (1791-1868) ίδρυσε

πρώτος συνεταιρισμό παραγωγής, πρακτικά βιώσιμο. Δεν σταμάτησε όμως εκεί αλλά επικεντρώθηκε στην οργάνωση και κυρίως στη λειτουργία των συνεταιρισμών. Τέλος ο Λουί Μπλάν (1813-1882) μελέτησε τα κέρδη των συνεταιρισμών και προσπάθησε να κάνει βιώσιμους τους συνεταιρισμούς, για να μην χάνουν τα κεφάλαιά τους, επειδή πίστευε ότι ο ελεύθερος ανταγωνισμός είναι η αιτία όλων των κακών του σύγχρονου οικονομικού συστήματος.

Η Γερμανία ήταν κατά σειρά η τρίτη χώρα στην Ευρώπη όπου αναπτύχθηκαν συνεταιριστικά κινήματα. Ένας από τους πολλούς ιδεολόγους που εμφανίστηκαν στην Γερμανία ήταν ο Σούλτσε, που χαρακτηρίζεται ως ο ιδρυτής και διαμορφωτής των γερμανικών συνεταιρισμών. Δεν ήταν ο μοναδικός όπου είχε ιδέες για τα συνεταιριστικά κινήματα αλλά ο πρώτος, που ως νομικός και μέλος της γερμανικής βουλής πρωτοστάτησε για την θέσπιση του πρώτου συνεταιριστικού νόμου και γενικά του συνεταιριστικού δικαίου στην Γερμανία. Οι πρώτες του δράσεις ήταν το 1846 και 1847. Λόγω των κακών σοδειών στη γεωργία, προσπάθησε να εξαφανίσει τη φτώχεια και τη μεγάλη πείνα που μάστιζαν εκείνη την εποχή. Έτσι το φθινόπωρο του 1846 δημιούργησε μια άτυπη κίνηση βοήθειας για τους φτωχούς. Η κίνηση του αυτή βρήκε ανταπόκριση τόσο στις αριστοκρατικές τάξεις όσο και στο ίδιο το κράτος. Από τους εράνους συγκέντρωσε σημαντικά ποσά χρημάτων και με τη βοήθεια συνεργατών του νοίκιασε ένα αλευρόμυλο και ένα αρτοποιείο, όπου από εκεί πουλούσε φθηνό ψωμί για όλους. Τέτοιες ιδέες και πρωτοβουλίες για συνεταιρισμούς προσπάθησε να τις περάσει και στην μεσαία τάξη, σε μικροβιοτέχνες, εργάτες και γενικότερα σε μικροεπαγγελματίες. Πίστευε ότι αν μικρές ομάδες συνενώσουν τις δυνάμεις τους θα μπορούν να ανταπεξέλθουν απέναντι στην καπιταλιστική τάξη. Ένα χρόνο αργότερα το 1850 δημιουργεί τον σύλλογο που τον ονόμασε σύλλογο προκαταβολών με σκοπό να συγκεντρώνει χρήματα και να δανείζει ευνοϊκά δάνεια στους μικρούς επαγγελματίες. Αυτές οι κινήσεις του όπως και οι συνεταιριστικές ιδέες που είχε, βρήκαν πολλούς μιμητές στην Γερμανία με αποτέλεσμα να ξεφυτρώνουν νέοι συνεταιρισμοί.

Οι αρχικές ιδέες για συνεταιρισμούς όπως αναφέρονται στο βιβλίο του Μαριάδη Συνεργατισμός- Συνεταιρισμοί Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή-Η Εναλλακτική λύση, ήταν πειραματικές και όχι πολλοί πετυχημένες, όμως ιδρύθηκαν κάποιοι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί με φιλανθρωπικό χαρακτήρα.

Η ίδρυση αυτών δεν κράτησε πολύ και διαλύθηκαν σχεδόν όλοι, αφού οι ιδέες παρουσίαζαν ατέλειες και δεν υπήρξαν νέες στρατηγικές οργάνωσης.

2.1.3 Από τις ιδέες στην πράξη

Ο πρώτος ολοκληρωμένος συνεταιρισμός, όπως καταγράφεται στο βιβλίο του Μαριάδη Συνεργατισμός-Συνεταιρισμοί-Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή-Η Εναλλακτική λύση, ο οποίος ήταν καταναλωτικός δημιουργήθηκε το 1844 στην πόλη Rochdale στην Αγγλία από εργάτες υφαντουργούς και είχε 28 μέλη. Ως θεωρητικό υπόβαθρο και αρχές του συνεταιρισμού είχαν τις ιδέες Όουεν και του Κινγκ. Η πρώτη βασική αρχή του συνεταιρισμού ήταν η αυτοβοήθεια, που σήμαινε ότι με το χρηματικό ποσό του κάθε μέλους θα σχηματιζόταν το πρώτο αρχικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός ήταν καταναλωτικός και αποσκοπούσε στο άνοιγμα καταστήματος, στην αγορά ειδών διατροφής, υπόδησης και για ότι άλλο θα χρειαζόντουσαν βοήθεια τα μέλη του. Η δημιουργία του πρώτου συνεταιρισμού στην Αγγλία δεν ήταν τυχαία αλλά αποτέλεσμα των συνθηκών που δημιούργησε η Βιομηχανικής επανάσταση. Φυσικά οι ανθρώπινες συνεργασίες είχαν διαφορετικό χαρακτήρα και προσαρμόζονταν ανάλογα τις συνθήκες που επικρατούσαν στην κοινωνικοοικονομική ζωή. Στο τέλος αυτής της περιόδου αρχίζει να αναπτύσσεται το εργατικό κίνημα στην Ευρώπη.

Ταυτόχρονα στη Γερμανία δημιουργήθηκε ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός με πιστωτικό χαρακτήρα. Αφορμή της δημιουργίας του υπήρξε η σιτοδεία του χειμώνα το 1846-1847 που ταλαιπώρησε τους κατοίκους του χωριού Wasterwald. Ο οραματιστής αυτής της ιδέας ήταν ο Raiffeisen με σκοπό να βάλει τους αγρότες να συνεργαστούν για να φροντίζουν τη δίκαιη μοιρασιά των τροφίμων και να χορηγούσαν δάνεια σ' αυτούς που τα χρειάζονταν. Η συμμετοχή των κατοίκων ξεπέρασε κάθε προσδοκία και σχεδόν όλοι οι κάτοικοι συμμετείχαν. Αυτοί αποτέλεσαν το πρώτο πυρήνα για την δημιουργία αγροτικού πιστωτικού συνεταιρισμού. Όλες αυτές οι ιδέες περί συνεταιρισμών εξαπλώθηκαν σ' όλη την Ευρώπη.

2.1.4 Ο συνεργατισμός στην Ελλάδα

Η Ελλάδα, την εποχή της τουρκοκρατίας δεν είχε να παρουσιάσει κάποιον πρωτεργάτη του σύγχρονου συνεργατισμού, ούτε υπήρχαν οι προϋποθέσεις ώστε να επέτρεπαν οποιαδήποτε εμφάνιση τέτοιων ιδεολογιών. Αντιθέτως όμως οι υπόδουλοι τότε Έλληνες δημιούργησαν κάποια συνεργατικά

σχήματα με τη συνεργασία ολόκληρων χωριών. Η πιο προχωρημένη μορφή συνεργασία ήταν ένα πρωτοπόρο για την εποχή εκείνη συνεργατικό μοντέλο, όπου οι εμπνευστές του ήταν τα ίδια τα μέλη.

Πρόκειται για την Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων, η οποία τόσο από θεωρητικής όσο και από πρακτική πλευράς μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια προδρομική μορφή για τους σύγχρονους συνεταιρισμούς. Ο όρος κοινή συντροφιά προέρχεται από την άποψη ότι ήταν πολλές μικρές συντροφίες, οι οποίες είχαν ενωθεί σε μια μεγαλύτερη κοινή συντροφιά. Πολλοί Ευρωπαίοι και Έλληνες συγγραφείς και ιδεολόγοι προσπάθησαν να μελετήσουν τον <<συνεταιρισμό>> των Αμπελακίων.

Όπως προκύπτει από ιστορικές πηγές, άρθρα στο διαδίκτυο, τα Αμπελάκια επί τουρκοκρατίας ανήκαν στην κατηγορία των ορεινών χωριών όπου κατοικούσαν μόνο Έλληνες. Τα χωριά αυτά ήταν κάπως ελεύθερα αφού δεν υπήρχαν Τούρκοι και οι Έλληνες είχαν το προνόμιο της αυτοδιοίκησης των ορεινών χωριών. Μπορούσαν πιο άνετα να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν διάφορες τέχνες όπως την υφαντική και την μεταξουργία. Με τον καιρό αναπτύχθηκε η βιοτεχνία φθάνοντας σε αξιόλογα επίπεδα για την εποχή εκείνη. Ακόμη τέτοια βιοτεχνικά κέντρα εμφανίστηκαν στην Ήπειρο, στην Πελοπόννησο και στη Θεσσαλία. Οι πρωτοστάτες αυτής της κίνησης είναι ο Γεώργιο Μαύρος, όπου το αρχοντικό του διασώζεται μέχρι και σήμερα και ο Δημήτριος μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Κοινής Συντροφιάς. Υπάρχουν πληροφορίες σύμφωνα με τον τελευταίο μελετητή ότι η πρώτη κοινή συντροφιά στα Αμπελάκια ιδρύθηκε τον Απρίλη του 1771, η οποία μετά από έξι χρόνια διαλύθηκε. Στη συνέχεια συστήθηκαν άλλες επιμέρους Συντροφίες, οι οποίες προσπάθησαν αν ενωθούν σε μια κοινή, προκειμένου να αποφύγουν τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Τελικά 80 μεγάλοι έμποροι κατόρθωσαν να συμφωνήσουν και να ενώσουν τις Συντροφίες τους σε μια Κοινή Συντροφιά. Η σύσταση της κοινής αυτής συντροφιάς πρέπει να έγινε το 1778. Όλο αυτό το ιστορικό ντοκουμέντο προκύπτει από διάφορες επιστολές αλλά ποτέ δεν βρέθηκε το πρώτο ιδρυτικό καταστατικό της Κοινής Συντροφιάς. Το πρώτο ιστορικό καταστατικό που βρέθηκε σύμφωνα πάντα με τους μελετητές ήταν αυτό του 1780. Από το καταστατικό πηγάζουν πολλά και χρήσιμα συμπεράσματα, όπως ότι οι κτηματίες, οι οποίοι συμμετείχαν στην Κοινή Συντροφιά με τα χωράφια τους ήταν υποχρεωμένοι να καλλιεργούσαν σαν πρώτη ύλη το βαμβάκι, οι

κεφαλαιούχοι συμμετείχαν με τα κεφάλαιά τους και οι έμποροι-τεχνίτες με την γνώση-τέχνη συν κάποιες μετοχές εισέρχονταν στην κοινή συντροφιά. Οι έμποροι Αμπελακιώτες είχαν εξασφαλίσει αγορές σε όλες τις χώρες των Βαλκανίων και της Ευρώπης, Γερμανία, Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία, Τουρκία λόγω της εξαιρετικής ποιότητας που είχαν τα κόκκινα νήματά τους. Το κύριο υποκατάστημα λειτουργούσε στη Βιέννη, όπου εκεί είχε και τις καταθέσεις στις τράπεζες.

Έχοντας εξασφαλισμένο ένα τέτοιο δίκτυο αγορών ο άτυπος συνεταιρισμός έφτασε σ' ένα αξιοθαύμαστο για την εποχή εκείνη επίπεδο οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Πέρα όμως από τα επιχειρηματικά σχέδια που ανέπτυξαν θέλησαν και πολιτιστικά να βοηθήσουν να αναπτυχθεί ο τόπος τους. Εκτός όμως από την ανάπτυξη στον οικονομικό τομέα, θέλησαν να εξελίξουν και τον πολιτιστικό τομέα της περιοχής τους. Γι' αυτό το λόγο ίδρυσαν το Ελληνικό σχολείο το «Ελληνομουσείο» στο οποίο δίδαξαν ορισμένοι φημισμένοι Έλληνες λόγιοι της εποχής εκείνης.

Στην Ελλάδα, μετά τη διάλυση του συνεταιρισμού που είχε ιδρυθεί στα Αμπελάκια Λάρισας, δεν μπορεί ουσιαστικά να γίνει λόγος για αξιόλογη συνεταιριστική κίνηση έως το 1915. Σύμφωνα με το βιβλίο του Χριστοδούλου Χριστοδούλου Αγροτική και Συνεταιριστική Ανάπτυξη, το 1900 ιδρύθηκε ο Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος στον Αλμυρό Βόλου, το 1909 η Μεγαρική Εταιρεία Οίνων, το 1911 το Μετοχικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας Παραχελωίτιδας (Αιτωλοακαρνανίας) και άλλοι μικροί γεωργικοί συνεταιρισμοί στην Κρήτη, την Εύβοια και την Θεσσαλία. Ώθηση στο κίνημα έδωσε ο νόμος περί συνεταιρισμών 602/1915, ο οποίος ήταν σε ισχύ μέχρι το 1979. Στην ελληνική νομοθεσία γίνεται διάκριση μεταξύ:

- ❖ Αστικών συνεταιρισμών
- ❖ Αγροτικών συνεταιρισμών

Στους αστικούς συνεταιρισμούς, περιλαμβάνονται:

- Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, που για τη σύστασή τους απαιτούνται τουλάχιστον εκατό άτομα, Ν.1667/1986, ενώ απαιτούνται δεκαπέντε άτομα για τους λοιπούς, όπως:
 - Παραγωγικούς συνεταιρισμούς

- Προμηθευτικούς συνεταιρισμούς
- Πιστωτικούς συνεταιρισμούς
- Μεταφορικούς συνεταιρισμούς
- Τουριστικούς συνεταιρισμούς

2.2 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

2.2.1 Συνεταιριστικές αξίες

Με την πάροδο του χρόνου και μέσα από πολλές αντιξοότητες κατάφεραν να διατυπώσουν και να αναπτύξουν τις διάφορες συνεταιριστικές αρχές που επικρατούν ακόμη και σήμερα σύμφωνα με τις Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές. Στη διάρκεια της εξέλιξής τους αναπτύχθηκαν διάφορα συνεταιριστικά συστήματα από τα οποία τα βασικότερα είναι το σύστημα Rochdale που αναφέρεται στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, το σύστημα Schulze-Delitz που αναφέρεται στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και το σύστημα Raiffeisen που αναφέρεται στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Το έτος 1895 ιδρύθηκε η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ICA, International Cooperative Alliance) που είναι η κορυφαία διεθνής συνεταιριστική οργάνωση στην οποία συμμετέχουν όλοι οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με εκατομμύρια μέλη. Όλες οι αρχές παραπάνω καθορίζονται από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση και ισχύουν για όλες τις χώρες του κόσμου, γι' αυτό συνήθως ονομάζονται και διεθνείς συνεταιριστικές αρχές. Βέβαια, δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα, αφού δεν είναι αποφάσεις κανενός διοικητικού οργάνου, αλλά έχουν τη μορφή ενός κανόνων δικαίου που δημιούργησαν οι συνεταιριστικές οργανώσεις που εμπειρεύονται στον Συνεταιριστικό νόμο.

Συνεταιριστικές αρχές ή Συνεταιριστικοί κανόνες ονομάζονται οι κατευθυντήριες οδηγίες για την ίδρυση, οργάνωση, διοίκηση, διαχείριση και λειτουργία των συνεταιρισμών. Εξαιτίας αυτών των αρχών, μπορεί μια οικονομική μονάδα να χαρακτηριστεί συνεταιρισμός. Κατά καιρούς οι διεθνείς συνεταιριστικές οργανώσεις αναθεωρούν και προσαρμόζουν τις συνεταιριστικές αρχές για να μπορούν να ανταπεξέρχονται οι συνεταιρισμοί στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της αγοράς. Όμως πάντοτε πρέπει να ενσωματώνουν μέσα σε αυτές τις αρχές, συνεταιριστικές αξίες για να διαφοροποιούν σημαντικά τους συνεταιρισμούς από τις άλλες οικονομικές επιχειρήσεις.

Οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές διατυπώθηκαν για πρώτη φορά άτυπα από τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό του Rochdale της Αγγλίας το 1844. Η πρώτη επίσημη διατύπωση των αρχών αυτών έγινε από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση στο συνέδριο του Παρισιού, στη Γαλλία το 1937, η δεύτερη το 1996 στο συνέδριο της Βιέννης και η τρίτη το Σεπτέμβριο του 1995 στο συνέδριο του Manchester.

Οι κανόνες που διατύπωσαν οι Δίκαιοι Σκαπανείς του Rochdale για τη λειτουργία του συνεταιρισμού, μπορούν να θεωρηθούν ως πρώτη διατύπωση των διεθνών συνεταιριστικών αρχών, επειδή είτε αυτούσιοι είτε τροποποιημένοι χρησιμοποιήθηκαν ως βάση λειτουργίας άλλων συνεταιρισμών. Κάποιες από τις αρχές ήταν η αμοιβή κεφαλαίου, η προμήθεια προϊόντων στα μέλη, η δίκαιη κατανομή κερδών, η εκπαίδευση μελών, οι αιρετές διοικήσεις, η θρησκευτική και πολιτική ουδετερότητα και συχνή παρακολούθηση των οικονομικών δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού.

Το 1937 στο 15^ο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στο Παρίσι διατυπώθηκαν για πρώτη φορά επισήμως οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές που στηρίχθηκαν στους κανόνες του Rochdale. Κατοχύρωσαν την εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή με δημοκρατικό έλεγχο και αναλογική επιστροφή πλεονασμάτων στα μέλη των συνεταιρισμών. Επιπλέον πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα, συναλλαγές τοις μετρητοίς και βασική εκπαίδευση των μελών.

Στο 22^ο συνέδριο της Ένωσης που πραγματοποιήθηκε στο Bournemouth της Αγγλίας το 1963, η Κεντρική συνεταιριστική οργάνωση της Σοβιετικής Ένωσης, εξαιτίας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και των διάφορων μεταβολών που επήλθαν στο νέο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κόσμο, έκανε πρόταση για την αναθεώρηση των συνεταιριστικών αρχών. Η πρόταση έγινε αποδεκτή και συγκροτήθηκε επιτροπή από όλες τις συνεταιριστικές οργανώσεις του κόσμου, ώστε να μελετήσει το θέμα. Ως αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων ήταν η δεύτερη αναθεώρηση των κανόνων στο συνέδριο της Βιέννης το 1996 και η επαναδιατύπωσή τους. Η αρχή του 1937 συναλλαγές τοις μετρητοίς καταργήθηκε τελείως το 1966. Ο αριθμός των αρχών μειώθηκε από έξι σε επτά που ήταν πριν και προστέθηκε η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών. Πλέον οι αρχές του 1966 καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικές για τους συνεταιρισμούς σε αντίθεση με τα προηγούμενα συνέδρια, όπως

υποχρεωτική έγινε όχι μόνο η εκπαίδευση των μελών του συνεταιρισμού αλλά και των αιρετών και υπαλληλικών στελεχών του.

Στο 29^ο και 30^ο συνέδριο της Διεθνούς συνεταιριστικής ένωσης έγιναν κριτικές πάνω στην ιδεολογία, στις αξίες, στους στόχους και στην αποτελεσματικότητα των συνεταιρισμών. Γι' αυτό το λόγο αποφασίστηκε να ξαναγίνει αναθεώρηση στις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές. Πράγματι στο επόμενο 31^ο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Manchester της Αγγλίας το Σεπτέμβριο του 1955, έγινε η τρίτη αναθεώρηση και κατέληξαν στην διατύπωση των επτά συνεταιριστικών κανόνων.

Συγκρίνοντας με τις προηγούμενες αποφάσεις των συνεδρίων, πλέον παραμένουν επτά οι συνεταιριστικές αρχές, αμετάβλητες παραμένουν η ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή, η δημοκρατική διοίκηση και η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών. Δυο εντελώς νέες αρχές έρχονται να προστεθούν για πρώτη φορά αυτές είναι η αυτονομία και η ανεξαρτησία των συνεταιρισμών και το ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την κοινότητα. Στη νέα διατύπωση των αρχών δεν αποκλείεται η συμμετοχή νομικών προσώπων σε συνεταιρισμούς. Στη συνέχεια θα αναλυθούν καθεμία ξεχωριστά οι διεθνείς συνεταιριστικές αρχές.

1^η. Αρχή της ελεύθερης και εθελοντικής συμμετοχής

Αναλυτικά εξετάζοντας κάθε αρχή θα παρατηρήσουμε ότι, η αρχή της ελεύθερης και εθελοντικής συμμετοχής ορίζει ότι οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοιχτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φυλής, φύλλου, κοινωνικής θέσης, πολιτικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Η συμμετοχή ενός ατόμου σε συνεταιρισμό είναι εθελοντική, δηλαδή αποφασίζει να συμμετέχει με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του με δική του θέληση. Όταν ένα άτομο θελήσει να μπει σε συνεταιρισμό και να συμμετέχει, η είσοδος του είναι ελεύθερη και δυνατή χωρίς να του βάλουν διακρίσεις ή τεχνητά εμπόδια. Αυτό σημαίνει ότι κάθε άτομο χωρίς καμία απολύτως διάκριση φυλετική, πολιτική, θρησκευτική, κοινωνική ή ακόμη και φύλου δεν θα τον εμποδίσει να συμμετέχει ενεργά σε συνεταιρισμό και να γίνει μέλος. Επίσης από την στιγμή που ένα μέλος έχει εισέλθει σε συνεταιρισμό, έχει και κάθε δικαίωμα όποτε το θελήσει να εξέλθει από αυτόν. Δηλαδή έχει την ελευθερία εξόδου από

τον συνεταιρισμό. Παλαιότερα αυτή η αρχή ονομάζονταν και αρχή της ανοικτής πόρτας για να τονίσει ότι η πόρτα του συνεταιρισμού είναι ανοικτή σε όλους όσους θέλουν να γίνουν μέλη εφόσον βέβαια ικανοποιούν τις καταστατικές προϋποθέσεις. Όμως για να μπορέσουν οι συνεταιρισμοί να γίνουν ελκυστικοί και να πηγαίνουν οι άνθρωποι ώστε να αυξάνονται συνέχεια τα μέλη, θα πρέπει οι συνεταιρισμοί μαζί με την πολιτεία να πάρουν όλα εκείνα τα μέτρα που θα συντελέσουν στην αύξηση του αριθμού των μελών των συνεταιρισμών και στη μεγιστοποίηση της συμμετοχής τους στις δραστηριότητές τους. Μερικά από τα μέτρα που μπορεί να παρθούν είναι η αξιοποίηση ορισμένων ωφελειών των συνεταιρισμών μόνο από τα μέλη. Μ' αυτόν τον τρόπο θα παρακινηθούν μη συνεταιρισμένοι πολίτες να γίνουν μέλη. Τέτοιας φύσεως μέτρα είναι η χορήγηση παραγωγικών δανείων με χαμηλότερα επιτόκια και η παροχή ορισμένων επιδοτήσεων μόνο σε συνεταιριστικούς αγρότες. Η εκπαίδευση των πολιτών από την πολιτεία θα μπορούσε να ωφελήσει ώστε όσοι πολίτες θα ενδιαφερόντουσαν να εκπαιδευτούν και να μάθουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι συνεταιρισμοί. Τέλος, μια συνεταιριστική νομοθεσία που θα προβλέπει την υποχρεωτική συμμετοχή όλων των γεωργών μιας περιοχής ή ενός προϊόντος στο συνεταιρισμό. Μαζί με την πολιτεία, παράλληλα οι συνεταιρισμοί μπορούν να εφαρμόσουν ορισμένες πολιτικές για την επίτευξη των ίδιων σκοπών όπως να μεταχειρίζονται δίκαια και ισότιμα όλα τα μέλη, να δίνουν τόκο στη συνεταιριστική μερίδα, να δίνουν επιστρεφόμενα στα μέλη από τα πλεονάσματα, να εφαρμόζεται δίκαιη τιμολόγηση και να παρέχει κάθε είδους συμβουλή και πληροφόρηση όποτε τα μέλη ζητήσουν βοήθεια.

2^η. Αρχή της δημοκρατικής διοίκησης

Η επόμενη αρχή είναι η διεθνής συνεταιριστική αρχή της δημοκρατικής διοίκησης. Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις που διοικούνται και ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη αποφάσεων. Η δημοκρατική διοίκηση των συνεταιρισμών εκφράζεται με τους εξής τρόπους, με τη διοίκηση να προέρχεται από αιρετά όργανα, δηλαδή από εκλεγμένα διοικητικά συμβούλια που έχουν εκλεγεί από τα μέλη με δημοκρατικές διαδικασίες. Υπάρχει ισοτιμία στους ψήφους και στο δικαίωμα της λήψης αποφάσεων, ισότητα στις ψηφοφορίες όταν είναι να παρθούν αποφάσεις, γι' αυτό και η αρχή είναι γνωστή και ως κανόνας ένας άνθρωπος, μια ψήφος, όπου το κάθε μέλος έχει το δικαίωμα της

μιας ψήφου τόσο στην εκλογή των μελών του Διοικητικού συμβουλίου, όσο και στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης του συνεταιρισμού. Η ισοψηφία συμβαδίζει και με την αρχή ότι οι συνεταιρισμοί δεν είναι ενώσεις κεφαλαίων αλλά ενώσεις προσώπων. Ακόμη η ισοψηφία εξασφαλίζει η εξουσία να μην περιέλθει στα χέρια λίγων με τα περισσότερα κεφάλαια στον συνεταιρισμό ή σ' αυτούς που συναλλάσσονται περισσότερο με τον συνεταιρισμό.

3^η . Αρχή της ισότητας

Η τρίτη διεθνής συνεταιριστική αρχή που διατυπώθηκε είναι στο συνέδριο του Manchester είναι ότι τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Αυτό σημαίνει ότι όσα άτομα θέλουν να γίνουν μέλη ενός συνεταιρισμού πρέπει να καταβάλλουν χρήματα, τη λεγόμενη συνεταιριστική μερίδα, για να δημιουργήσουν το κεφάλαιο του συνεταιρισμού ώστε να μπορέσει να ξεκινήσει τη λειτουργία του. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των συνεταιρισμών είναι ότι η συνεταιριστική μερίδα είναι ισότιμη για όλα τα μέλη. Όλοι όσοι θα θέλουν να συμμετέχουν θα πρέπει να καταβάλλουν το ίδιο ποσό χωρίς εξαιρέσεις. Αυτό γίνεται για να εξασφαλιστεί η ισότητα και η δικαιοσύνη ανάμεσα στα μέλη. Η οικονομική συμμετοχή των μελών γίνεται για να καταφέρουν οι συνεταιρισμοί να είναι αυτόνομοι και ανεξάρτητοι, επειδή είναι οικονομικές μονάδες και χρειάζονται κεφάλαια για να λειτουργήσουν. Ένα μέρος από αυτό το κεφάλαιο αποτελεί και την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Γίνεται κατανοητό ότι ένας συνεταιρισμός είναι οικονομική επιχείρηση, άρα για να ευνοηθούν και τα μέλη για να είναι ευχαριστημένα θα πρέπει να λαμβάνουν κάποια αμοιβή από τα κέρδη που θα έχει ο εκάστοτε συνεταιρισμός. Αυτά είναι τα λεγόμενα επιστρεφόμενα που έχει το κάθε μέλος από τον συνεταιρισμό ως ανταμοιβή για τις υποχρεώσεις που έχει και την συνεταιριστική μερίδα που έχει καταβάλλει. Μέσα στα σχέδια των συνεταιρισμών πέρα από τα επιστρεφόμενα θα πρέπει να σχεδιάζουν, αν υπάρχουν μεγάλα πλεονάσματα και σχέδια ανάπτυξης ή κατάλληλες επενδύσεις με απώτερο σκοπό οι συνεταιρισμοί να αναπτύσσονται συνεχώς και να λειτουργούν με τις καλύτερες ευνοϊκές συνθήκες. Επίσης, οι συνεταιρισμοί αφού έχουν κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο μέσα στην κοινωνία, ένα μέρος του κεφαλαίου πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την πραγματοποίηση διάφορων κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του τόπου.

4^η . Αρχή της αυτονομίας και ανεξαρτησίας

Μια εντελώς νέα συνεταιριστική αρχή που διατυπώθηκε για πρώτη φορά στο συνέδριο του Manchester το 1995 είναι η διεθνής συνεταιριστική αρχή της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας. Η αρχή αυτή ορίζει ότι οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις και ανεξάρτητες από το κράτος, τα κόμματα κι άλλους φορείς. Επίσης είναι οικονομικές οργανώσεις αυτοβοήθειας και αλληλεγγύης που λειτουργούν με ευθύνη των μελών τους, ανεξάρτητες από το κράτος (κυβέρνηση ή δημόσιους οργανισμούς), τα κόμματα και άλλους φορείς, τόσο στη διοίκηση όσο και στη λειτουργία τους. Η αυτονομία και ανεξαρτησία αναφέρεται για τη διοίκηση του συνεταιρισμού, όπου το διοικητικό συμβούλιο εκλέγεται από τα μέλη και δεν διορίζεται από κανέναν δημόσιο φορέα, στην λειτουργία του, όπου μπορεί να πραγματοποιήσει κάθε είδους δραστηριότητες χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις και στον έλεγχο του συνεταιρισμού, δηλαδή στη νομιμότητα των ενεργειών που γίνεται αυτόνομα από τη γενική συνέλευση και όχι από άλλο κυβερνητικό όργανο. Η σημασία της αρχής είναι ότι κάθε συνεταιρισμός είναι αυτόνομος με βαθύ πνεύμα αλληλεγγύης και εμπιστοσύνης στα μέλη του και με εσωτερικά συστήματα που έχουν στόχο την αποδοτικότερη λειτουργία ώστε να ωφελήσουν στο μέγιστο τα μέλη.

5^η . Αρχή της εκπαίδευσης

Η αρχή της εκπαίδευσης, της πρακτικής άσκησης και πληροφόρησης στους συνεταιρισμούς είναι από πολύ παλιά, αλλά κάθε φορά διατυπώνεται με διαφορετικό τρόπο και μέχρι τώρα είναι μια από τις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να παρέχουν εκπαίδευση στα αιρετά και υπαλληλικά στελέχη τους καθώς και στα μέλη τους και πληροφόρηση στο κοινό για συνεταιριστικά και άλλα θέματα. Η πληροφόρηση και η εκπαίδευση που θα πρέπει να δίνει ένας συνεταιρισμός στα μέλη πρέπει να περιλαμβάνει πολλά γνωστικά αντικείμενα ώστε να προσφέρει πολύπλευρες γνώσεις και συμβουλές, όπως τις ωφέλειες των συνεταιρισμών, καλύτερη οργάνωση και διοίκηση, τις αδυναμίες των συνεταιρισμών, τις αρχές που διέπουν και τις νομοθεσίες και φυσικά βασικές έννοιες του μάρκετινγκ και ποιοτικών προσδιορισμών των τροφίμων, όπως και πολλές ακόμη. Απώτερος σκοπός της εκπαίδευσης είναι η μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων στα αιρετά μέλη, το διοικητικό συμβούλιο, τα διευθυντικά στελέχη, τους υπαλλήλους και φυσικά σε όλα τα υπόλοιπα μέλη του συνεταιρισμού. Ταυτόχρονα σημαντικό ρόλο είναι και η επαρκής

πληροφόρηση στο κοινό για τα πλεονεκτήματα των συνεταιρισμών ώστε αυτά τα άτομα να ενθαρρύνονται και να συμμετέχουν στο μέλλον σε συνεταιρισμούς.

6^η . Αρχή της συνεργασίας

Η έκτη διεθνής συνεταιριστική αρχή είναι της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών. Θεωρείται μια από τις σημαντικότερες αρχές επειδή βοηθάει στην επιτυχία των στόχων και στην επιβίωση των συνεταιρισμών. Βασικές μορφές συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών είναι η διασυνεταιριστική συνεργασία, η διατοπική συνεργασία και η διασυνεταιριστική και διατοπική συνεργασία. Με τον όρο διασυνεταιριστική εννοούμε τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών συνεταιρισμών στον ίδιο τόπο αλλά διαφορετικού σκοπού ή δραστηριότητας της παραγωγής, ενώ διατοπική εννοούμε τη συνεργασία συνεταιρισμών με τους ίδιους σκοπούς ή δραστηριότητες παραγωγής αλλά σε διαφορετικό τόπο ο κάθε συνεταιρισμός. Ένα από τα πλεονεκτήματα αυτής της αρχής είναι ότι ισχυροποιείται η διαπραγματευτική δύναμη των συνεταιρισμών και μπορούν να πετυχαίνουν καλύτερες οικονομικές συναλλαγές στις διάφορες δραστηριότητές τους. Ενθαρρύνεται η απασχόληση εξειδικευμένων στελεχών και καθίσταται δυνατή η κατασκευή και ανάπτυξη νέων, σύγχρονων εγκαταστάσεων.

7^η . Αρχή της κοινωνικής ανάπτυξης

Τελευταία διεθνής αρχή που διατυπώθηκε κι αυτή στο συνέδριο του Manchester το 1995 είναι του ενδιαφέροντος για την κοινότητα. Δίνεται μια νέα διάσταση στο συνεταιρισμό, αυτή της ανάπτυξης της κοινότητας μέσα στην οποία δραστηριοποιείται ο συνεταιρισμός, ώστε να επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη του τόπου και πρέπει να ενδιαφέρεται για την κοινότητα μέσα στην οποία λειτουργεί. Το κοινωνικό ενδιαφέρον φαίνεται μέσα από τις πράξεις με την απασχόληση μελών της κοινότητας με τη δημιουργία παραγωγικών μονάδων, τη διατήρηση καθαρού φυσικού ή αστικού περιβάλλοντος στην κοινότητα και σεβασμός του κοινωνικού περιβάλλοντος και βοήθεια επίλυσης διάφορων προβλημάτων του τόπου. Οι κύριοι στόχοι της αρχής είναι η βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης των μελών του συνεταιρισμού, αφού είναι και ταυτόχρονα μέλη της κοινότητας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής των μελών και του κοινού και η ανάπτυξη της κοινότητας μέσα στην οποία λειτουργεί ο συνεταιρισμός, αφού η ανάπτυξη του τόπου επηρεάζει την ανάπτυξη του συνεταιρισμού.

2.2.2 Συνεταιρισμός και κέρδη

Όλες οι παραπάνω αρχές διατυπώθηκαν είτε για να κατοχυρωθούν νόμιμα οι συνεταιρισμοί είτε επειδή κάποιοι κανόνες μέσα στους συνεταιρισμούς έπρεπε να είναι υποχρεωτικοί. Το σημαντικότερο όμως όλων είναι η συνεταιριστική ιδέα που είναι ένα σύνολο ανθρώπινων ιδεωδών και αξιών που ενσαρκώνονται στους συνεταιρισμούς και αποβλέπουν στην ευημερία των μελών τους. Τα τελευταία χρόνια στη διεθνή και την ελληνική συνεταιριστική βιβλιογραφία ο όρος «Συνεταιριστική Ιδέα» αντικαθίστανται συχνά από τον νέο όρο «Συνεταιριστικές Αξίες», εκφράζοντας και στις δυο περιπτώσεις τα ίδια ιδεώδη. Χάρη στα ιδεώδη της αδελφοσύνης και της αλληλεγγύης που διακατέχει τους ανθρώπους, συμμετέχουν στους συνεταιρισμούς για να βοηθήσουν τον εαυτό τους, αλλά και ο ένας τον άλλον, επειδή γνωρίζουν καλά την αξία της αρχής η ισχύς εν τη ενώσει.

Γενικά, οι συνεταιρισμοί δεν περιορίζονται μόνο στη επίτευξη διάφορων στόχων τους αλλά ταυτόχρονα δίνουν έμφαση στους τρόπους και τους μηχανισμούς επίτευξής των. Γι' αυτό η δημιουργία και η λειτουργία των συνεταιρισμών πηγάζει από μια φιλοσοφία-ιδεολογία γεμάτη από ευγενή ανθρώπινα ιδανικά και αξίες.

Η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, η δικαιοσύνη, η αδελφοσύνη και η αλληλεγγύη είναι τα υλικά που συνθέτουν ένα πετυχημένο συνεταιρισμό ως προς την φιλοσοφία που πρέπει να τον διέπει.

Πέρα όμως από τις αξίες και τις αρχές ενός συνεταιρισμού είναι μια οργάνωση ατόμων που διαθέτουν περιορισμένα οικονομικά μέσα και τα οποία συνενώνονται εθελοντικά για να επιλύσουν μέσα από την κοινή και ισότιμη δράση οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά τους προβλήματα, ώστε να ανεβάσουν το βιοτικό τους επίπεδο. Συμπερασματικά, ένας συνεταιρισμός αναπτύσσει επιχειρηματική δράση αλλά έχει διαφορετική φιλοσοφία από μια καπιταλιστική επιχείρηση. Τα μέλη του συνεταιρισμού είναι μια ένωση προσώπων τα οποία διεξάγουν έναν κοινό αγώνα για την καλύτερευση της ζωής τους και όχι μια συνένωση κεφαλαίων. Έτσι ο συνεταιρισμός από τη φύση του διαφοροποιείται από μια καπιταλιστική επιχείρηση γιατί δεν αποσκοπεί στη δημιουργία ενός κέρδους που προκύπτει απ' την ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και την εκμετάλλευση των εργαζομένων αλλά στη δημιουργία μιας οργάνωσης που αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα απ' τα οποία πηγάζουν από τη

συνεργασία και την από κοινού δράση. Σε μια καπιταλιστική επιχείρηση πρωταγωνιστής είναι το κεφάλαιο, ενώ στο συνεταιρισμό πρωταγωνιστές είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι. Η παραπάνω διαπίστωση δε σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί, δεν πρέπει να ασκούν επιχειρηματική δράση ούτε ακόμη ότι οι συνεταιρισμοί είναι η λύση όλων των προβλημάτων. Σε συνθήκες όμως που οι κοινωνικές δυνάμεις το επιτρέπουν ο συνεταιρισμός μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης και μέσο απελευθέρωσης της αγροτικής κοινότητας.

Η συνεταιριστική οργάνωση όποια μορφή κι αν έχει, μπορεί να αντιμετωπίσει κατά τρόπο ριζικό τα προβλήματα και να επιτελέσει αναπτυξιακό έργο. Η συνεταιριστική δράση μπορεί να παρέμβει στη φάση της χρηματοδότησης, της προμήθειας, στη φάση της παραγωγικής διαδικασίας και στη φάση της διάθεσης των προϊόντων στην αγορά. Ακόμα, οι συνεταιρισμοί μπορεί να παρέχουν στα μέλη τους τεχνική ή οργανωτική βοήθεια με στόχο τη βελτίωση της παραγωγής, την επαγγελματική, συνεταιριστική και πολιτιστική εκπαίδευση και την κάλυψη των στεγαστικών τους αναγκών.

Όλα αυτά τα πλεονεκτήματα, όπως αναφέρεται στο βιβλίο του Καμενίδη Συνεταιρισμοί, τα οποία παρέχει η συνεταιριστική οργάνωση καθιστούν το συνεταιρισμό αποφασιστικό μέσο για την καλύτερευση της ζωής των μελών του και βασικό μοχλό για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων, την αύξηση της παραγωγικότητας και την οικονομική ανάπτυξη.

2.3 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

Οι συνεταιρισμοί δεν είναι μόνο ελληνικό, αλλά είναι και παγκόσμιο φαινόμενο. Άλλωστε η φιλοσοφία που διέπει τους συνεταιρισμούς και οι αρχές λειτουργία τους, τους καθιστά καταξιωμένους ώστε να εξαπλωθούν σε παγκόσμια κλίμακα συμβάλλοντας στην ευημερία των μελών του κάθε τόπου. Όμως, το κατά πόσο θα είναι αποτελεσματικοί και θα λειτουργούν στο μέλλον διαχρονικά, αυτό θα οφείλεται από το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό σύστημα κάθε χώρας και φυσικά στη διοίκηση του συνεταιρισμού. Παρακάτω παρουσιάζονται συνεταιρισμοί από την Ευρώπη και την Αμερική όπως κατεγράφησαν στο βιβλίο του Καμενίδη Συνεταιρισμοί και σε πηγές του διαδικτύου, όπως οι ιστοσελίδες Wikipedia και www.socialactivism.gr.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών στη Δανία και το Βέλγιο είναι ότι δεν υπάρχει ειδικός συνεταιριστικός νόμος, που να καθιστά εφικτή τη

δημιουργία και τη λειτουργία τους. Ωστόσο στη Δανία υπάρχουν ειδικές διατάξεις για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και διαθέτει ένα από τα πιο αναπτυγμένα συνεταιριστικά κινήματα σε όλον τον κόσμο. Η ελευθερία για δημιουργία συνεταιρισμών πηγάζει μόνο από το σύνταγμα της χώρας. Μια εξαίρεση που γίνεται είναι στους γενικούς εμπορικούς νόμους, όπου περιλαμβάνονται μερικές συνεταιριστικές αρχές για να διακρίνουν τους συνεταιρισμούς από τις άλλες επιχειρήσεις, όπως π.χ. είναι η αρχή της διανομής των πλεονασμάτων στα μέλη των συνεταιρισμών σύμφωνα με τον όγκο των συναλλαγών τους.

Όπως προαναφέρθηκε, στο Βέλγιο η απουσία ειδικής συνεταιριστικής νομοθεσίας οδήγησε τους συνεταιρισμούς να έχουν τη μορφή συνεταιριστικών εταιριών περιορισμένης ευθύνης η οποία αποτελεί ένα από τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του εμπορικού κώδικα της χώρας. Το 1890 οι τοπικοί αγροτικοί σύλλογοι ίδρυσαν την εθνική τους ομοσπονδία (Belgische Boerebond) και 2 χρόνια αργότερα άρχισαν να ιδρύουν τοπικούς αγροτικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Το 1901 η Boerebond ίδρυσε την ένωση προμήθειας αγροτικών εφοδίων και εμπορίας αγροτικών προϊόντων που μαζί με την κεντρική συνεταιριστική τράπεζα, που αποτελεί το μεγαλύτερο ιδιωτικό ίδρυμα αποταμίευσης της χώρας, συνθέτουν τη βάση του συνεταιριστικού κινήματος στο Βέλγιο.

Στην Ολλανδία όλοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι απλού σκοπού, δηλαδή το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ότι πραγματοποιούν μια μόνο δραστηριότητα σε ένα προϊόν. Γι' αυτό το λόγο από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση ενός προϊόντος, υπάρχουν πολλοί συνεταιρισμοί όπως εμπορίας ζώων και κρεάτων, εμπορίας φρούτων και λαχανικών, ασφαλιστικοί συνεταιρισμοί, προμηθευτικοί συνεταιρισμοί, ζωοτροφών κι άλλοι. Εξαιτίας, λόγω της μορφής των συνεταιρισμών είναι αναπτυγμένο το φαινόμενο του πολλαπλού μέλους, δηλαδή οι γεωργοί είναι μέλη σε περισσότερους από έναν συνεταιρισμό ανάλογα με τις δραστηριότητες τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι Ολλανδοί γεωργοί να είναι μέλη σε τέσσερις συνεταιρισμούς ταυτόχρονα. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οργανώνονται σε Κεντρικές Οργανώσεις κατά κλάδο παραγωγής και δημιουργήθηκαν από τους ίδιους τους αγρότες χωρίς καμία κυβερνητική βοήθεια. Το 1980 υπήρχαν 25 τέτοιες κεντρικές δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις που προήλθαν από 2125 αντίστοιχους τοπικούς και

περιφερειακούς συνεταιρισμούς. Προϊόντα όπως η ζάχαρη, το μαλλί και οι πατάτες οι κεντρικές οργανώσεις είναι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί και έχουν ως μέλη τους ίδιους παραγωγούς. Στην Ολλανδία οι αγροτικοί συνεταιρισμοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην εθνική οικονομία της χώρας. Σχεδόν όλη την παραγωγή διάφορων προϊόντων την διαχειρίζονται συνεταιρισμοί και την εμπορεύονται στο εξωτερικό.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός ήταν του Rochdale το 1867 και από τότε οι αγροτικοί συνεταιρισμοί λειτουργούν με βάση τις αρχές αυτές.

Ανάλογα με το σκοπό τους, οι συνεταιρισμοί χωρίζονται σε 4 κατηγορίες:

- ❖ Προμηθευτικοί συνεταιρισμοί
- ❖ Συνεταιρισμοί υπηρεσιών
- ❖ Συνεταιρισμοί εμπορίας
- ❖ Συνεταιρισμοί παραγωγής

Σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχουν οι ένωση αγροτικών συνεταιρισμών της Αγγλίας, της Ουαλίας, της Σκωτίας και της Β. Ιρλανδίας. Οι 4 αυτές ενώσεις συνιστούν σε εθνικό επίπεδο την Ομοσπονδία Αγροτικών Συνεταιρισμών που αποτελεί την κορυφαία συνεταιριστική οργάνωση της Μεγάλης Βρετανίας και στην οποία συμμετέχουν και οι κλαδικές συνεταιριστικές οργανώσεις. Ακόμα, διαδεδομένος είναι ο θεσμός των οργανισμών εμπορίας που συστήνονται μετά από απόφαση της πλειοψηφίας των αγροτών για εμπορία συγκεκριμένου προϊόντος. Για την αρχική της οργάνωση υπάρχει κρατική βοήθεια απ' την οποία δημιουργούνται ο οργανισμός εμπορίας γάλακτος, εμπορίας γεωμήλων, εμπορίας λυκίσκου, εμπορίας χοίρων Β. Ιρλανδίας και εμπορίας μαλλιού.

Οι συνεταιρισμοί εμφανίστηκαν στη Γαλλία με τη μορφή των πιστωτικών και απέκτησαν νομική υπόσταση το 1844. Μετά την ψήφιση του νόμου άρχισαν να δημιουργούνται τυροκομικοί συνεταιρισμοί στις Άλπεις, στη συνέχεια γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί και στις αρχές του αιώνα μας οινοποιητικοί. Μετά το 1930 άρχισαν να αναπτύσσονται συνεταιρισμοί από κοινού εμπορίας σιτηρών, ενώ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το συνεταιριστικό κίνημα παρουσίασε ιδιαίτερη ανάπτυξη.

Στην Γαλλία οι συνεταιρισμοί λειτουργούν σήμερα βάσει ειδικού συνεταιριστικού νόμου. Πρώτο χαρακτηριστικό του είναι η αρχή της αποκλειστικότητας, που σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί συναλλάσσονται μόνο με

τα μέλη τους και μόνο το 20 τοις εκατό του συνολικού κέρδους μπορούν να διαχειριστούν με μη μέλη του συνεταιρισμού. Ταυτόχρονα τα μέλη υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των συνεταιρισμών. Δεύτερη αρχή είναι ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες με μη συνεταιριστικές εταιρίες κυρίως για χρηματοδοτήσεις ώστε να μπορούν να λειτουργούν αποδοτικότερα. Τρίτη αρχή είναι, για να έχουν καλύτερο επιχειρηματικό σχέδιο οι συνεταιρισμοί ότι μπορούν να επιλέξουν, αντί για το διοικητικό συμβούλιο, ένα συμβουλευτικό συμβούλιο και ένα διευθυντήριο.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής κατάφεραν να ευδοκιμήσουν παρότι αναπτύχθηκαν σε μια καπιταλιστική χώρα. Έτσι αποδεικνύεται ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να δημιουργηθούν σε κάθε χώρα του κόσμου ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό σύστημα που έχει και το επίπεδο ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας.

Το 1983 υπήρχαν 8000 περίπου αγροτικοί συνεταιρισμοί με έξι εκατομμύρια μέλη. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν πολλαπλού σκοπού, με έμφαση κυρίως στην εμπορία και ιδιαίτερα στο εξαγωγικό εμπόριο των αγροτικών προϊόντων. Γνωστές μεγάλες συνεταιριστικές οργανώσεις είναι η Sunkist και η Riceland foods. Η πρώτη ειδικεύεται στο μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων και κυρίως των εσπεριδοειδών από τους παραγωγούς-μέλη και η δεύτερη ασχολείται με την εμπορία του ρυζιού κυρίως στην αγορά του εξωτερικού.

Επίσης σημαντικό ρόλο παίζουν και οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί γεωργικών εφοδίων, συμπεριλαμβανομένων και των καυσίμων, τα οποία προέρχονται από συνεταιριστικά διυλιστήρια και πετρελαιοπηγές. Ακόμη υπάρχουν συνεταιρισμοί που ασχολούνται με την αγροτική πίστη και μερικοί με τον αγροτικό εξηλεκτρισμό με σκοπό την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με χαμηλές τιμές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

3.1 ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1.1 Μορφές καταναλωτικού συνεταιρισμού

Σύμφωνα με στοιχεία του 1983 από το βιβλίο «Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί» του Γεωργίου Δασκάλου (Εκδόσεις Σύγχρονη εκδοτική), στην Ευρωπαϊκή Ένωση 25.000.000 πολίτες το έτος 2006 ή το 5% του πληθυσμού της ήταν μέλη καταναλωτικών συνεταιρισμών. Αυτό το 5% είναι ικανό να οδηγήσει και τα μη συνεταιριστικά καταστήματα τροφίμων να πωλούν φθηνότερα.

Ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη υπάρχει και άλλη επιλογή, αυτή των καταναλωτικών συνεταιρισμών, οι καταναλωτές στην Ελλάδα, είναι αναγκασμένοι να αγοράζουν μόνο από το σύστημα της ελεύθερης αγοράς σε όποια τιμή επιλέγουν τα καταστήματα, που είναι συνήθως στα όρια της οικονομικής αντοχής τους. Στην υπόλοιπη Ευρώπη εν αντιθέσει με την Ελλάδα, οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί είναι ένα σύνηθες μοντέλο. Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί των 26.000.000 μελών στην υπόλοιπη Ευρώπη λειτουργούν ως ρυθμιστές στην άνοδο των τιμών, αναγκάζοντας και τους ιδιώτες να έχουν μια πιο συγκρατημένη πολιτική στην πώληση. Η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία εγγυάται ότι η πτώση των τιμών σε δαπάνες, όπως τα βασικά είδη διατροφής και πρώτης ανάγκης, θα μπορούσε να γίνει εφικτή με τη δημιουργία συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Οι μορφές καταναλωτικών συνεταιρισμών είναι αρκετές. Η πρώτη είναι η εθελοντική μορφή που βασίζεται στη μαζική αγορά αγαθών και στη διάθεσή τους στα μέλη του συνεταιρισμού στην τιμή του κόστους με εθελοντική εργασία, χωρίς να υπάρχει δηλαδή κέρδος. Μια άλλη μορφή είναι το συνεταιριστικό σούπερ μάρκετ, που πουλάει στις τιμές αγοράς αλλά προσπαθεί να διασφαλίσει μέγιστο οικονομικό κέρδος για τους πολλούς συνεταιίρους. Υπάρχει και η υβριδική μορφή καταναλωτικού συνεταιρισμού που αποτελεί σύμπραξη καταναλωτών και ιδιοκτητών συνεταιριστικού παντοπωλείου. Ο συνεταιρισμός αυτός αρχίζει να λειτουργεί με τις συνδρομές των καταναλωτών και τα κεφάλαια των ιδιοκτητών. Επιτυγχάνονται χαμηλές τιμές αλλά το μεγαλύτερο μέρος του κέρδους χορηγείται στους ιδιοκτήτες συνεταιριστές. Η μορφή της πρώιμης πρακτικής εφαρμογής υπεύθυνης κατανάλωσης, όπως αποκαλείται, είναι η μαζική προμήθεια ειδών διατροφής από οργανωμένη ομάδα καταναλωτών,

μόνο από ένα σούπερ μάρκετ για κάθε μήνα, αυτό που θα έχει κάνει την καλύτερη έκπτωση, μετά από διαπραγματεύσεις με όλα τα σούπερ μάρκετ.

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί ανήκουν στην κατηγορία των αστικών συνεταιρισμών. Γνώρισαν μεγάλη άνθηση στη διάρκεια του πολέμου και τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, στη συνέχεια όμως εξασθένησαν. Ίσως σήμερα που η σχέση πληθωρισμού και μισθών είναι αντιστρόφως ανάλογη να διαμορφώνεται το έδαφος για την ανασύσταση του θεσμού. Στον 21^ο αιώνα οι εν ενεργεία καταναλωτικοί συνεταιρισμοί έχουν συγκροτηθεί γύρω από τους συλλόγους εργαζομένων στο Δημόσιο και τις ΔΕΚΟ. Υπάρχουν όμως και εκείνοι που καταγράφουν μια αξιόλογη δράση, όπως ο Καταναλωτικός Συνεταιρισμός των Υπαλλήλων της ΑΤΕ. Διαθέτει ένα πρατήριο συνεταιριστικών προϊόντων στο κέντρο της Αθήνας και σε συνεργασία με τους παραγωγούς συγκρατεί τις τελικές τιμές πώλησης αγαθών και υπηρεσιών.

Σήμερα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, των χαμηλών μισθών και τις αυξημένες τιμές των προϊόντων που επικρατούν στην αγορά, δημιουργείται μια νέα τάση στην κοινωνία για αγορά των προϊόντων χωρίς μεσάζοντες ή μέσω καταναλωτικών συνεταιρισμών που πουλάνε τα προϊόντα σε τιμές κόστους. Εμφανίζεται να δημιουργούνται κοινωνικοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί προς όφελος των πολιτών. Παρατηρείται ότι δημιουργούνται καταναλωτικοί συνεταιρισμοί σε όλη την Ελλάδα που ως σκοπό έχουν να φέρουν ποιοτικά ελληνικά και φθηνά προϊόντα σε κάθε σπίτι. Έχοντας υπόψη όλα τα παραδείγματα του παρελθόντος από τους συνεταιρισμούς και κάνοντας βήματα μπροστά στο μέλλον οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί σήμερα παρουσιάζονται σε πέντε βασικές μορφές:

I. Εθελοντική μορφή καταναλωτικού συνεταιρισμού

Αυτή η μορφή καταναλωτικού συνεταιρισμού βασίζεται στην μαζική αγορά αγαθών, και στην διάθεσή τους στα μέλη του στην τιμή κόστους με εθελοντική εργασία και διανομή τους, χωρίς δηλαδή την επιδίωξη κέρδους. Έχουμε δηλαδή το μέγιστο οικονομικό κέρδος για τον καταναλωτή.

II. Επαγγελματική μορφή συνεταιρισμού Super Market

Δεν έχουμε μαζική αγορά και διάθεση προϊόντων, αλλά πώληση στις τιμές αγοράς. Είναι μια συλλογική επιχείρηση με πολλούς ισότιμους μετόχους, για την εξασφάλιση των κεφαλαίων εκκίνησης. Έχουμε δηλαδή το μέγιστο οικονομικό κέρδος για τους συνεταιρείους.

III. Υβριδική μορφή καταναλωτικού συνεταιρισμού

Σύμπραξη καταναλωτών και ιδιοκτητών συνεταιριστικού παντοπωλείου. Οι καταναλωτές συμμετέχουν στο κοινό Διοικητικό Συμβούλιο με ίδιο αριθμό μελών με αυτό των ιδιοκτητών. Ο πρόεδρος είναι πάντα μέλος των καταναλωτών. Με τις συνδρομές των καταναλωτών και τα κεφάλαια των ιδιοκτητών αρχίζει την λειτουργία του ο συνεταιρισμός. Επιτυγχάνονται χαμηλές τιμές αλλά το μεγαλύτερο μέρος ως κέρδος χορηγούνται στους ιδιοκτήτες συνεταιριστές. Οι καταναλωτές ωφελούνται λόγω των φτηνών τιμών και του ελέγχου για την ποιότητα των προϊόντων που ασκούνε αλλά όφελος έχουν και οι ιδιοκτήτες, καθώς εξασφαλίζουν σταθερή κίνηση αγορών με σταθερό αριθμό καταναλωτών, με κίνητρο την δίκαιη αμοιβή της εργασίας τους. Αυτό το σύστημα ακολουθείτε στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς EROSKI την Ισπανία.

IV. Πρώιμη πρακτική εφαρμογή υπεύθυνης κατανάλωσης

Πρώιμη πρακτική εφαρμογή υπεύθυνης κατανάλωσης, είναι η μαζική προμήθεια ειδών διατροφής από οργανωμένη ομάδα καταναλωτών, μόνο από ένα Super Market για κάθε μήνα, αυτό που θα έχει κάνει την καλύτερη έκπτωση, μετά από διαπραγματεύσεις με όλα τα Super Market.

Σύμφωνα με στοιχεία του περιοδικού Self Service Ιούλιος 2008 No.375, κάθε οικογένεια διαθέτει κατά μέσω όρο 353 ευρώ τον μήνα για την αγορά ειδών Super Market. Με την συσπείρωση 3.000 οικογενειών μπορεί να δημιουργηθεί ένα κεφάλαιο σχεδόν 1.059.000 ευρώ το μήνα, ενός πολύ ελκυστικού ποσού για κάθε αλυσίδα Super Market που θα ήθελε να είναι ο μοναδικός αποδέκτης του.

V. Προτεινόμενο ελληνικό μικτό μοντέλο καταναλωτικού συνεταιρισμού με κοινωφελείς προεκτάσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Οι ανοιχτοί καταναλωτικοί συνεταιρισμοί προσφέρουν προϊόντα σε κόστος σχεδόν χονδρικής γιατί δεν ενδιαφέρονται για το κέρδος αλλά για την ευημερία των μελών τους. Με μια συνδρομή ελάχιστα μεγαλύτερη της τιμής χονδρικής αγοράς, αλλά πολύ μικρότερη από την τιμή διάθεσης των προϊόντων στην Ελεύθερη Αγορά, υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας ενός αποθεματικού ικανού να χρηματοδοτήσει θέσεις εργασίας για συνανθρώπους μας στο Super Market αλλά και σε κοινωφελείς υπηρεσίες, καλύπτοντας ανάγκες που χρειαζόμαστε αλλά υπάρχει μεγάλη έλλειψη, καταπολεμώντας και την ανεργία.

Έτσι μπορούν να πέσουν οι τιμές ειδών πρώτης ανάγκης, δίνοντας μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη στον μισθό μας, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, να απολαμβάνουμε κοινωφελείς υπηρεσίες, χωρίς την επένδυση περισσότερων κεφαλαίων, αλλά με χρηστή διαχείριση των ήδη διαθέσιμων χρημάτων μας να έχουμε περισσότερα οφέλη.

3.2 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η λέξη δομή αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένοι οι συνεταιρισμοί σε όλο το φάσμα δραστηριοτήτων και εργασιών της. Περιλαμβάνει τόσο την ένωση των φυσικών προσώπων σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς όσο και την ένωση πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνεταιρισμών. Πριν το νόμο 4015/2012 στη Ελλάδα, η δομή των αγροτικών οργανώσεων έχουν κι αυτοί την μορφή της πυραμίδας. Στη βάση της πυραμίδας βρίσκονταν οι πρωτοβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, δηλαδή οι λεγόμενοι αγροτικοί συνεταιρισμοί που είναι ενώσεις αγροτών. Στη συνέχεια υπήρχαν οι δευτεροβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, που είναι οι ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών (ΕΑΣ) και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ). Από πάνω βρίσκονταν οι τριτοβάθμιες οργανώσεις που είναι οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ). Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών που είναι η ένωση των τριτοβάθμιων και η οποία συγκοπτόμενα για ιστορικούς λόγους εξακολουθεί να ονομάζεται ΠΑΣΕΓΕΣ, από την παλαιότερη ονομασία της που ήταν Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών.

Μετά την εφαρμογή του νόμου 4015/2012 καταργούνται οι δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις, ενώ οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αναπτύσσουν οποιεσδήποτε δραστηριότητες, με της οποίες καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, καταναλωτικών προϊόντων, κτηνοτροφικών προϊόντων, προμήθειας και εμπορίας γεωργικών εφοδίων, καθώς και της κατασκευής, προμήθειας και εμπορίας μέσων αγροτικής παραγωγής και της παροχής υπηρεσιών.

Ο συνεταιρισμός έχει περιφέρεια τη γεωγραφική περιοχή, η οποία ορίζεται από τα όρια του δήμου όπου και δραστηριοποιείται, ενώ έδρα ονομάζεται η περιοχή όπου είναι εγκατεστημένος ο συνεταιρισμός. Ο αριθμός

των μελών ποικίλλει ανάλογα με τον πληθυσμό της περιοχής, την συνεργασία των κατοίκων και φυσικά την εθελοντική συμμετοχή στον συνεταιρισμό, αλλά για να συγκροτηθεί της συνεταιρισμός ο αριθμός των μελών θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 7.

Μέλη του συνεταιρισμού μπορεί να γίνουν φυσικά πρόσωπα, που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από της δραστηριότητες του συνεταιρισμού, πληρούν της όρους του καταστατικού του και αποδέχονται να χρησιμοποιούν της υπηρεσίες του. Της, μέλος αγροτικού συνεταιρισμού μπορεί να γίνει και της αγροτικός συνεταιρισμός, ο οποίος θα μπορεί να κατέχει μόνο μία συνεταιρική μερίδα. Το σύνολο των συνεταιρικών μερίδων που μπορεί να κατέχονται από αγροτικό συνεταιρισμό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 3 τοις εκατό του συνόλου των κατεχομένων από μέλη–φυσικά πρόσωπα συνεταιρικών μερίδων. Αντιθέτως δεν μπορεί να γίνει μέλος του Συνεταιρισμού όποιος:

- ✓ Αντιστρατεύεται με οποιονδήποτε τρόπο τα συμφέροντα του Συνεταιρισμού.
- ✓ Τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση ή έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα εκ δόλου ή πλημμέλημα, σε βάρος της παρουσίας του συνεταιρισμού. Τα πρόσωπα, που συγκεντρώνουν της προϋποθέσεις, για να εγγραφούν στο Συνεταιρισμό πρέπει να υποβάλουν έγγραφη αίτηση στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού. Η αίτηση πρέπει να περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο, ή την επωνυμία, το πατρώνυμο, το επάγγελμα ή τη δραστηριότητα και την κατοικία, ή την έδρα καθώς και δήλωση του υποψήφιου μέλους ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα της όρους του καταστατικού, ότι έχει της προϋποθέσεις του καταστατικού να γίνει μέλος του Συνεταιρισμού και ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του κωλύματα, από αυτά που προβλέπονται από το νόμο και τα οποία αποκλείουν την εγγραφή του στο Συνεταιρισμό. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού αποφασίζει για την αποδοχή ή όχι της αίτησης μέσα σε χρονικό διάστημα της μηνός από την υποβολή της. Αποδοχή της αίτησης μετά από τη λήψη απόφασης για σύγκληση Γενικής Συνέλευσης και μέχρι την έναρξη και το τέλος των εργασιών της δεν επιτρέπεται. Σε περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο απορρίψει την αίτηση ή

παραλείψει να πάρει απόφαση, το υποψήφιο μέλος μπορεί να προσφύγει εγγράφως στην πρώτη τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία επιλαμβάνεται του αιτήματος και αποφασίζει οριστικά.

Όταν γίνουν οι απαραίτητες αιτήσεις η συνεταιριστική ιδιότητα αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, που δέχεται την αίτηση, που διατάσσει την εγγραφή και με την προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει καταβάλει τη συνεταιριστική μερίδα ή το ποσό που αντιστοιχεί στην πρώτη δόση, σύμφωνα με το καταστατικό του εκάστοτε συνεταιρισμού. Τα ιδρυτικά μέλη αποκτούν την ιδιότητα του μέλους από την καταχώρηση του Καταστατικού στο Βιβλίο Μητρώου Συνεταιρισμών, που τηρείται στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο και με την προϋπόθεση ότι κατέβαλαν τη συνεταιριστική μερίδα, σύμφωνα με το καταστατικό. Με την απόκτηση της συνεταιριστικής ιδιότητας το μέλος εγγράφεται στο Βιβλίο Μητρώου των Μελών.

3.2.1 Δομή των καταναλωτικών συνεταιρισμών

Τα παραπάνω αναφέρονται για όλους τους συνεταιρισμούς. Στους κοινωνικούς υπάρχουν κάποιες μικροδιαφορές όπως ορίζει ο συνεταιριστικός νόμος αλλά τα υπόλοιπα παραμένουν ίδια. «Αστικός συνεταιρισμός είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση». Σύμφωνα με το νόμο 1667 της 5-6/12/1986 αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις:

- το καταστατικό πρέπει να περιέχει την επωνυμία, την έδρα και τον σκοπό του συνεταιρισμού
- το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία και τη διεύθυνση των ιδρυτικών μελών του
- τους όρους εισόδου και εξόδου των μελών του. Την έκταση της ευθύνης των συνεταίρων
- το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας
- τον ορισμό προσωρινής διοικητικής επιτροπής που θα μεριμνήσει για την έγκριση του και τη σύγκληση της πρώτης γενικής συνέλευσης για ανάδειξη των οργάνων διοίκησης του συνεταιρισμού.

Επίσης, ανήκουν και ελέγχονται από τα μέλη καταναλωτές (εκπαίδευση των μελών στον έλεγχο), αγοράζουν μεγάλες ποσότητες τροφίμων και άλλων οικιακών ειδών για όλα τα μέλη τους και έτσι επιτυγχάνουν χαμηλότερες τιμές αγοράς και διαθέτουν αυτά τα προϊόντα στο κόστος γιατί δεν έχουν ως σκοπό το κέρδος αλλά την κάλυψη των αναγκών των μελών τους.

Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί χρειάζονται ελάχιστη αυστηρότητα στην επιλογή συνεταιρίων, δεν είναι ένας παραγωγικός συνεταιρισμός που χρειάζεται την άσφογη συνεργασία των μελών του. Η επιτυχία ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού βασίζεται στην επιθυμία ενός όσο το δυνατόν μεγάλου αριθμού μελών να προμηθεύονται τα προϊόντα του, που πρέπει να είναι τουλάχιστον εφάμιλλα ή καλύτερα από αυτά της ιδιωτικής αγοράς, αλλά και στην ικανότητα του να προμηθεύει αυτά τα επιθυμητά προϊόντα στα μέλη.

Είναι όμως αναγκαίο τα μέλη, να δηλώσουν και πράγματι να επιθυμούν την απόκτηση γνώσεων, δημιουργώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς επαρκή ελέγχου των στελεχών. Τα μέλη πρέπει να είναι οι εγγυητές ότι στην πορεία του ο συνεταιρισμός θα συνεχίσει να υπηρετεί τα μέλη του, και όχι άλλες ομάδες άμεσα εμπλεκομένων. Τα πρώτα βήματα ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού μπορούν να στηριχθούν, σε θεσμούς και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σχετική αναφορά στην επόμενη ενότητα), αλλά και στην βοήθεια της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας, σύμφωνα με την 6^η συνεταιριστική αρχή της αλληλοβοήθειας μεταξύ συνεταιρισμών σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

3.3 Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΟΝΣΟΥΜ-ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πρώτος καταναλωτικός συνεταιρισμός μέσα από την συνέντευξη που είχε δώσει ο πρόεδρος τότε του συνεταιρισμού σε διαδικτυακό περιοδικό. Ο πρώτος καταναλωτικός συνεταιρισμός στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε το 1962 με το καταστατικό να συντάσσεται στα γραφεία της ΣΕΚΕ (Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος), και εγκρίθηκε την 1^η Νοεμβρίου της ίδιας χρονιάς. Το καταστατικό υπογράφηκε από 57 ιδρυτικά μέλη που κατά 50 τοις εκατό ήταν υπάλληλοι των συνεταιριστικών οργανώσεων ΣΕΚΕ και ΚΥΔΕΠ (Κεντρική Υπηρεσία Διαχείρισης Εγχώριας Παραγωγής). Πρώτος πρόεδρος του συνεταιρισμού ήταν ο Αλέξανδρος Δεληγιαννίδης. Στην

αρχή η πίστη και η αφοσίωσή των μελών του υπήρξαν αποφασιστικοί παράγοντες στην εδραίωση του συνεταιρισμού και μάλιστα κάτω από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες.

Ο σκεπτικισμός των πρώτων ημερών, με το άνοιγμα του πρώτου καταστήματος super market στις 4 Σεπτεμβρίου του 1964, γίνεται ενθουσιασμός. Οι πρώτες δυσκολίες έχουν ξεπεραστεί. Χάρη στην αφοσίωση των μελών του, στους σωστούς χειρισμούς, στην εργατικότητα των διοικήσεων, ο συνεταιρισμός πέτυχε, γιατί δεν απομακρύνθηκε από τις αρχές του και δεν χρησιμοποιήθηκε εξωθεσμικά. Αφού όλα πήγαιναν πολλοί επιτυχημένα ο συνεταιρισμός εξαγόρασε 8 καταστήματα του συνεταιρισμού Κατερίνης και θα ακολουθούσαν κι άλλες εξαγορές. Προσπάθησε να ξεφύγει από τα όρια της Θεσσαλονίκης και να εξελιχθεί στο μέλλον σε συνεταιρισμό της Μακεδονίας. Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ ΚΟΝΣΟΥΜ αριθμούσε το έτος 2000 περισσότερα από 23.000 μέλη. Διέθετε στη Θεσσαλονίκη 20 σούπερ μάρκετ, ένα οικο-Καταναλωτής στο Κορδελιό με είδη οικιακής χρήσεως και μεγάλη γκάμα προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας. Άνηκε στις πιο παλιές αλυσίδες σούπερ μάρκετ της Θεσσαλονίκης. Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ είχε ξεκινήσει συνεργασία και με την εταιρία ΠΕΝΤΕ Α.Ε., μια συνεργασία που σύμφωνα με τον κύριο Χουρμουζιάδη, πρόεδρος του συνεταιρισμού, κάλυψε όλο το έτος 1999 και απέδωσε θετικά αποτελέσματα στον συνεταιρισμό, ενώ για το έτος 2000 ο συνεταιρισμός ήταν οργανικό μέλος του ΕΛΟΜΑΣ.

Όλα αυτά άλλαξαν με τον διαρκώς αυξανόμενο ανταγωνισμό, οι μεσαίες και μικρές αλυσίδες σούπερ μάρκετ έχουν πάρει από καιρό θέση κι έχουν προσαρμόσει κατάλληλα τη στρατηγική τους. Όμως το εμπόριο στράφηκε προς τις μεγάλες αλυσίδες των σουπερ μάρκετ και τα μεγάλα πολυκαταστήματα όξυναν τον ανταγωνισμό. Εξαιτίας όλων αυτών άρχισαν τα προβλήματα στον συνεταιρισμό και οι προστριβές μεταξύ των μελών. Εμφανίστηκε ένα μεγάλο σοβαρό πρόβλημα στην διαχείριση της αποθήκης και των προμηθειών, ενώ η εμπιστοσύνη ανάμεσα στα μέλη του συνεταιρισμού άρχισε να φθίνει. Όλες οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού, διοίκησης, οικονομικών, τεχνικών δεν διέπονταν από διαφάνεια. Τα μέλη άρχισαν να μην μπορούν να ελέγξουν το διοικητικό συμβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο να μην υπολογίζουν τα μέλη. Αναμενόμενο αποτέλεσμα όλων αυτών των προστριβών και των προβλημάτων

ήταν ο συνεταιρισμός να σταματήσει την λειτουργία του στα μέσα της χρονιάς του 2001.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: BIOS COOP ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

4.1 ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ Η ΙΔΕΑ

Η κρίση στα τέλη του 2011 είχε επιδεινωθεί με τραγικά αποτελέσματα για τον κοινωνικό ιστό των αδυνάτων. Τότε άρχισε να αναπτύσσεται μια πρωτοβουλία για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία. Οι συνειδήσεις των ανθρώπων έψαχναν τρόπους αντιμετώπισης, ανακούφισης, συμπαράστασης και βοήθειας των ασθενέστερων τάξεων.

Στις 10 Οκτωβρίου 2011 στη Θεσσαλονίκη δημιουργήθηκε η αστική μη κερδοσκοπική εταιρία ΠΡΩ.ΣΚΑ.ΛΟ. (Πρωτοβουλία Συνεργασίας για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία). Η Πρωτοβουλία συνεργασίας έχει σκοπό να συμβάλλει και να ενεργοποιήσει την κοινωνική πράξη με τη μορφή ενός σχεδίου δράσης οικονομικού, να οργανώνει την παραγωγή και την οικονομία με τρόπο που να αμφισβητεί τα αποτυχημένα μοντέλα του καπιταλισμού και του σοσιαλισμού συνδυάζοντας πετυχημένα τη συλλογική ιδιοκτησία, θα συνδυάζει αρμονικά την αντιπροσωπευτική με την άμεση δημοκρατία και θα κατοχυρώνει το λαϊκό έλεγχο των συλλογικών αποφάσεων, θα προωθεί την ισότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη, τις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες, περιβαλλοντικού θα προωθεί περιβαλλοντικά φιλικές πρακτικές και αξίες για την αρμονική συμβίωση ανθρώπου και φύσης, και ιδεολογικού θα δημιουργεί συνθήκες άνθισης της προσωπικότητας με τρόπο που θα επιτρέπει την αξιοποίηση της δυναμικής προς όφελος του συνόλου, ώστε να δίνει διέξοδο, ελπίδα, προοπτική ώστε να μπορέσει να οδηγήσει την κοινωνία έξω από την κρίση.

Σύμφωνα με το καταστατικό της ΠΡΩ.ΣΚΑ.ΛΟ. οι δραστηριότητες της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας είναι, σε οικονομικό επίπεδο να συμβάλλει στην οργάνωση της παραγωγής και της οικονομίας με τρόπο που θα αμφισβητεί τα αποτυχημένα μοντέλα του καπιταλισμού συνδυάζοντας πετυχημένα τη συλλογική ιδιοκτησία. Σε κοινωνικό επίπεδο να προωθεί την ισότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη, τις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες, σε περιβαλλοντικό επίπεδο, να προωθεί περιβαλλοντικά φιλικές αξίες και πρακτικές για την αρμονική συμβίωση ανθρώπου και φύσης. Ακόμη, σε πολιτικό επίπεδο, να προωθεί τον αρμονικό συνδυασμό της

αντιπροσωπευτικής με την άμεση δημοκρατία και κατοχύρωση του λαϊκού ελέγχου των συλλογικών αποφάσεων και τελικά να δημιουργήσει συνθήκες άνθισης της προσωπικότητας με τρόπο που θα επιτρέψει την αξιοποίηση της δυναμικής προς όφελος του συνόλου. Στοχεύει να συμβάλει σε ένα σχέδιο δράσης που στόχο έχει να καθιερώσει ένα συνολικό σύστημα εργασίας, κατανάλωσης και ζωής που θα οδηγήσει στην κοινωνική απελευθέρωση του ανθρώπου πάνω σε ένα βιώσιμο πλανήτη.

4.1.1 Η Ίδρυση

Ένας πυρήνας ανθρώπων από την ΠΡΩ.ΣΚΑ.ΛΟ., κάνοντας πρόσκληση και σε άλλους ανθρώπους, διαφορετικών τάξεων και ιδεολογίας συνενώθηκαν να βρουν λύσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης χωρίς την παρέμβαση του κράτους. Συζητήθηκαν διάφορα θέματα και αποφασίστηκε ότι το κυριότερο για την επιβίωση είναι η διατροφή. Έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος να αντιμετωπισθεί η κρίση στην διατροφή των αδύναμων και να μην φανεί σαν φιλανθρωπία. Αποφασίστηκε λοιπόν η δημιουργία ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού, βασισμένου στις αρχές της κοινωνικής αλληλέγγυας οικονομίας και δημοκρατίας, με μέλη και κανονισμούς, ένα κοινωνικό παντοπωλείο που θα φέρνει σε άμεση επαφή παραγωγούς και καταναλωτές μέσω των προϊόντων, με πολύ προσιτές τιμές για όλες τις οικονομικές τάξεις. Βασισμένος πάνω στο νόμο 1667/86 ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός, παίρνοντας τις βασικές αρχές του νόμου, αλλά προστέθηκαν και πολλές απόψεις των μελών.

Το καταστατικό προέβλεπε τουλάχιστον 100 μέλη για να ξεκινήσει ο συνεταιρισμός σύμφωνα με το νόμο, αλλά στο τέλος Μαρτίου του 2012 ο συνεταιρισμός είχε συγκεντρώσει πάνω από τα προαπαιτούμενα που προβλέπει το καταστατικό.

Για να γίνει κανείς μέλος, θα πρέπει να καταβάλλει τη συνεταιριστική μερίδα. Το ύψος της ορίστηκε στα 150 ευρώ. Ωστόσο, σύμφωνα με το νόμο, το μέλος επιτρέπεται να έχει όσες μερίδες επιθυμεί, χωρίς όμως αυτό να του δίνει δικαίωμα για περισσότερες ψήφους.

Στις 30/11/2013 ο συνεταιρισμός άνοιξε, βασισμένος στην αλληλεγγύη και την εθελοντική δουλειά των μελών του. Η έδρα του συνεταιρισμού είναι στην Θεσσαλονίκη στην οδό Κωνσταντίνου Καραμανλή 42.

Ο Βίος Coop είναι ανοικτός σε όποιον θέλει να γίνει μέλος, χωρίς να αποκλείει κανέναν, σύμφωνα με τη βασική συνεταιριστική αρχή της «ανοιχτής πόρτας».

4.2 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

4.2.1 Τιμές και εμπόρευμα

Το παντοπωλείο φτιάχτηκε με πολύ μεράκι και εθελοντισμό και φιλοξενεί κυρίως ελληνικά και συνεταιριστικά προϊόντα, τα οποία προέρχονται από περιοχές της ευρύτερης Θεσσαλονίκης και παράγονται με τρόπο που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον. Ο συνεταιρισμός έχει προτιμησιακή πολιτική απέναντι σε συνεταιριστικά προϊόντα, σύμφωνα με τη συνεταιριστική αρχή περί αλληλοϋποστήριξης των συνεταιριστικών οργανώσεων. Το προσωπικό που πλαισιώνει το παντοπωλείο είναι θερμό και ειδικά διαθέσιμο στην εξυπηρέτηση και πληροφόρηση των καταναλωτών.

Ο συνεταιρισμός είναι βασισμένος πάνω στις αρχές μιας επιχείρησης και προβλέπει έκτακτες και τακτικές δαπάνες, αλλά και ζημίες. Ως συνεταιριστική οργάνωση, είναι μη κερδοσκοπική επιχείρηση, δηλαδή δεν αποσκοπεί στο κέρδος, αλλά καλύπτει τις ανάγκες των μελών στη διατροφή δε λύνει, απλώς δίνει την ευκαιρία να μειώσουν οι καταναλωτές το κόστος διατροφής που λόγω ανεργίας και μείωσης των αποδοχών τους δυσκολεύονται στην αγορά των ειδών διατροφής.

Τα οπωροκηπευτικά, ο συνεταιρισμός τα προμηθεύεται κατευθείαν από παραγωγούς χωρίς μεσάζοντες, ώστε να έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει χαμηλές τιμές καταναλωτή. Ο συνεταιρισμός συνεργάζεται ακόμα με πολλούς γυναικείους και τοπικούς συνεταιρισμούς ενθαρρύνοντάς τους και βοηθώντας την τοπική κοινωνία.

Η ποιότητα ομοειδών προϊόντων είναι συνυφασμένη με τα οικονομικά κάθε μέλους, δηλαδή ίδια προϊόντα έχουν διαφορετικές κατηγορίες τιμών ώστε να μπορούν να καλύψουν οποιονδήποτε καταναλωτή. Ο συνεταιρισμός αποφεύγει τις επώνυμες ετικέτες και το 84% των προϊόντων προέρχεται απευθείας από τους παραγωγούς και τους συνεταιρισμούς που συνεργάζεται ενώ το υπόλοιπο 16% προέρχεται μέσω μεσαζόντων υποχρεωτικά, αφού δεν υπάρχει άλλος τρόπος να τα προμηθευτούν.

Βέβαια για να μπορέσει ο συνεταιρισμός να πετύχει τιμές χαμηλές για τους καταναλωτές και δίκαιες για τους παραγωγούς συνεργάζεται με την Ελληνική Διατροφή Coop, ιδρύθηκε το 1999 και είναι όμιλος super markets, στον οποίο συμμετέχουν και συνεργάζονται οι μεγαλύτεροι συνεταιρισμοί παντοπωλών, αγροτικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών, ιδιώτες και μικρομεσαίοι επιχειρηματίες. Σκοπός της Ελληνικής Διατροφής Coop είναι να συμβάλει στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων στο τομέα της διατροφής δίδοντας στους καταναλωτές ποιοτικές υπηρεσίες αναδεικνύοντας τα ελληνικά προϊόντα. Ακόμη, προσπαθεί να διαπραγματεύεται με τις προμηθευτικές εταιρίες και να διαχειρίζεται τα εμπορικά ζητήματα των μελών της.

4.2.2 Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Το τόλμημα του συνεταιρισμού μετράει επτά μήνες λειτουργίας και, σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Δ.Σ., κάθε μήνα προσπαθεί να βελτιώνεται και να εμπλουτίζεται με νέους στόχους. Προσπαθεί να προσαρμόσει τις τιμές σε λογικές και προσιτές για τον καταναλωτή, πολλές φορές και με ζημία για τον συνεταιρισμό. Τα μέλη αφού καταβάλλουν την μερίδα (150 ευρώ) έχουν διοικητικές ευθύνες που αφορούν κυρίως στη συμμετοχή τους στις αποφάσεις, στην εκπαίδευση και στον διαρκή έλεγχο των οργάνων. Μέλη μπορούν να γίνουν μόνο φυσικά πρόσωπα με βάση πάντοτε το καταστατικό. Συνήθως τα μέλη προέρχονται απ' όλο το πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης και υπάρχουν γύρω στα 30 με 40 μέλη από το εξωτερικό. Οι άνθρωποι που συμμετέχουν ανήκουν σε διαφορετικές τάξεις με διαφορετικές απόψεις και μόρφωση.

Αν κάποιο μέλος επιθυμεί να αποχωρήσει μετά από τρία χρόνια, εφόσον είναι οικειοθελής αποχώρηση και όχι αποβολή, το μέλος παίρνει πίσω το ποσό της μερίδας του και το 75 τοις εκατό του ατομικού του λογαριασμού, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί. Τέλος, ένα μέλος που θέλει να δουλέψει στο συνεταιρισμό δεν αποκλείεται, όμως οι προσλήψεις γίνονται με την υποστήριξη της Ελληνικής Διατροφής, αφού το Διοικητικό συμβούλιο πρώτα θα κάνει την πρόταση πρόσληψης και μετά στην γενική συνέλευση θα λάβουν όλοι μαζί την απόφαση. Το καταστατικό με βάση την αρχή «η εργασία υπερέχει του κεφαλαίου ως κύριος φορέας μετασχηματισμού της κοινωνίας, γι' αυτό στους εργαζόμενους και τα μέλη κατανέμεται ο παραγόμενος πλούτος. Το κεφάλαιο αναγνωρίζεται

ως εργαλείο ανάπτυξης όμως πάντα είναι υποδεέστερο της εργασίας». Επίσης, προβλέπει ότι στο τέλος του έτους, εφόσον υπάρχουν πλεονάσματα, το 65% θα μείνει στον συνεταιρισμό για να μπορεί συνεχώς να διευρύνει τις δραστηριότητές του και το 35% θα μοιράζεται σε τρία μέρη, στους εργαζομένους, με εκπτώτικα κουπόνια στα μέλη του και στην τοπική κοινωνία με το δικαίωμα να ψωνίζει στις ίδιες τιμές όπως και τα μέλη. Όταν κάποιο μέλος θελήσει να φύγει από τον συνεταιρισμό παίρνει τα χρήματα του μαζί με το 75% των πλεονασμάτων που απέφεραν στον συνεταιρισμό. Ειδικό αποθεματικό προβλέπεται για την πραγματοποίηση κοινωνικών, περιβαλλοντικών, εκπαιδευτικών και άλλων δράσεων του Συνεταιρισμού με σκοπό την υποστήριξη των μελών του και των κατοίκων της περιοχής λειτουργίας του.

4.2.3 Διοίκηση του συνεταιρισμού

Το (ΔΣ) αποτελείται από εννέα μέλη, τα οποία εκλέγονται από τα μέλη του συνεταιρισμού κι με ψηφοφορία. Το ΔΣ εκλέγει με μυστική ψηφοφορία τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον γραμματέα, τον ταμία και τα υπόλοιπα μέλη του, που έχουν την ευθύνη για τα καθήκοντα που προβλέπει ο κανονισμός λειτουργίας του συνεταιρισμού. Το διοικητικό συμβούλιο μέσα σ ένα μην πρέπει να δηλώσει την εκλογή του για καταχώρηση στο προβλεπόμενο από το σχετικό νόμο Μητρώο. Η διάρκεια της θητείας του Διοικητικού Συμβουλίου είναι δυο χρόνια. Το διοικητικό συμβούλιο συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση μια φορά το μήνα τουλάχιστον και σε έκτακτη αν το συγκαλέσει ο πρόεδρος ή το ζητήσουν τρία μέλη τουλάχιστον.

Σε κάθε ετήσια τακτική γενική συνέλευση το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να υποβάλλει ένα τριετές και ετήσιο επιχειρηματικό σχέδιο, το οποίο θα εγκρίνει η γενική συνέλευση. Τέλος, μέσα στο πρώτο εξάμηνο της εκλογής του υποβάλλει στη Γενική Συνέλευση προς συζήτηση και έγκριση σχέδιο κανονισμού λειτουργίας του συνεταιρισμού. Οι συζητήσεις γίνονται με δημοκρατικό τρόπο, ακούγονται όλες οι σκέψεις και γνώμες, δεν περιθωριοποιείται κανείς και δεν αποξενώνεται όταν ειπωθεί κάτι παράλογο στις γενικές συνελεύσεις. Γενικά τα μέλη είναι ευαισθητοποιημένα πάνω στα θέματα της ποιότητας της διατροφής και αυτό φαίνεται και από την συμμετοχή τους ως καταναλωτές του συνεταιρισμού.

Ως γνωστό, ανώτατο όργανο διοίκησης των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι η γενική συνέλευση των μελών του. Σύμφωνα με το

καταστατικό κάθε τρεις μήνες γίνεται γενική συνέλευση και συζητούνται οι κοινοί στόχοι και τα αποτελέσματα της εταιρίας προς όλα τα μέλη για αξιολόγηση. Όπου χρειασθεί λαμβάνονται διορθωτικές αποφάσεις από την πλειοψηφία των μελών. Το διοικητικό συμβούλιο δεν έχει πολλές αρμοδιότητες, δεν αποφασίζει μόνο του και πάντα οι συνελεύσεις του είναι ανοικτές στο να τις παρακολουθήσουν τα μέλη του συνεταιρισμού. Υπάρχει δηλαδή μια ανοικτή μορφή διοικητικών συμβουλίων. Το διοικητικό συμβούλιο υλοποιεί τις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης και εκπροσωπεί τον συνεταιρισμό σύμφωνα με το καταστατικό.

Τα μέλη ελέγχουν το διοικητικό συμβούλιο με το εποπτικό συμβούλιο. Το εποπτικό συμβούλιο αποτελείται από πέντε μέλη και εκλέγεται με όμοιο τρόπο όπως και το Δ.Σ. Το ίδιο πρόσωπο δεν μπορεί να μετέχει και στο διοικητικό και στο εποπτικό συμβούλιο. Τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν επιτρέπεται να έχουν μεταξύ τους συγγένεια μέχρι δεύτερου βαθμού. Όπως ακριβώς και στο Δ.Σ. αφού εκλεγεί, εκλέγει με μυστική ψηφοφορία τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον γραμματέα και τα υπόλοιπα μέλη του. Το εποπτικό συμβούλιο ελέγχει τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου και την τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και της καλής διαχείρισης του καταναλωτικού συνεταιρισμού. Έτσι, δημιουργείται περισσότερη διαφάνεια, καλύτερη ενημέρωση των μελών και αποκλεισμός κακών επιλογών και ύποπτων ενεργειών. Σύμφωνα με το καταστατικό του συνεταιρισμού το εποπτικό συμβούλιο παρακολουθεί αδιάλειπτα την πορεία του τριετούς και του ετήσιου επιχειρησιακού σχεδίου. Έχει δικαίωμα και καθήκον να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείων του συνεταιρισμού, να διενεργεί λογιστικό και διαχειριστικό έλεγχο και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του Συνεταιρισμού. Για τη διενέργεια λογιστικού και διαχειριστικού ελέγχου μπορεί να διορίσει έως τρεις ειδικούς συμβούλους ή εμπειρογνώμονες. Το εποπτικό συμβούλιο αν διαπιστώσει παραβάσεις του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης ή παρατυπίες ως προς τη διαχείριση, υποδεικνύει στο διοικητικό συμβούλιο την επανόρθωσή τους και συγκαλεί τη γενική συνέλευση, όταν θεωρεί ότι πρόκειται για σοβαρές παραβάσεις ή παρατυπίες που μπορεί να βλάψουν τα συμφέροντα του Συνεταιρισμού.

Πέρα όμως από όλα τα παραπάνω ο συνεταιρισμός δίνει μεγάλη βαρύτητα στην εκπαίδευση των μελών του, σύμφωνα με τη συνεταιριστική αρχή. Όλοι οι εθελοντές, τα μέλη και οι εργαζόμενοι του συνεταιρισμού εκπαιδεύτηκαν πάνω στην κοινωνική αλληλέγγυα οικονομία και στον εθελοντισμό, βασιζόμενη πάνω στην προσφορά για την τοπική κοινωνία, αλλά και στην καλή ποιότητα των τροφίμων με δίκαιες και σωστές τιμές.

Εκτός όμως από τα παραπάνω για την σωστή λειτουργία του πρώτου καταστήματος του συνεταιρισμού συγκροτήθηκαν ανοικτές επιτροπές και ομάδες εργασίας, όπως η επιτροπή προβολής και επικοινωνίας, η επιτροπή εκπαίδευσης και κατάρτισης, η επιτροπή επιχειρησιακού σχεδίου, η επιτροπή κανονισμού και λειτουργίας, η επιτροπή γραφείου και υποδομών, η επιτροπή ποιότητας, η ομάδα εργασίας επιλογής σημείου καταστήματος, η ομάδα εργασίας αρχικού κόστους κατασκευής, η ομάδα εργασίας αρχικού κόστους προϊόντων, η ομάδα εργασίας ερωτηματολόγιου, η ομάδα εργασίας πληροφοριακής υποδομής και εφαρμογών, η ομάδα εργασίας κατ' οίκον παράδοσης (delivery) και τέλος η ομάδα εργασίας προσέλκυσης νέων μελών.

4.3 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ο συνεταιρισμός πριν τοποθετήσει τα προϊόντα διατροφής στα ράφια του, κάνει ποιοτικός έλεγχος μέσω διάφορων οργανισμών ποιότητας και ελέγχου τροφίμων. Μέσα από την επιτροπή ποιότητας ελέγχουν τα προϊόντα του παραγωγού και τους βοηθάνε να βελτιώνουν και να δυναμώνουν την παραγωγή τους παράγοντας και βιολογικά προϊόντα αφυπνώντας με αυτόν τον τρόπο την συνείδηση των παραγωγών αλλά και των μελών οικολογικά χωρίς να επιβαρύνεται το περιβάλλον. Η ποιότητα των προϊόντων είναι πιστοποιημένη από τον ΕΦΕΤ, άλλων κρατικών και πανεπιστημιακών φορέων. Ακόμη πολλοί εθελοντές για την πιστοποίηση των τροφίμων προέρχονται από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από το τμήμα Τροφίμων και ξοδεύουν τον ελεύθερο χρόνο τους στον έλεγχο των προϊόντων.

4.4 ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο, σήμερα ο αριθμός των μελών έχει αυξηθεί πάνω από 380 και οι μερίδες ξεπερνούν τις 400. Στην αρχή το καταστατικό προέβλεπε ότι τα 2/3 του κύκλου εργασιών θα γινόταν από τα μέλη, ενώ το 1/3

από την τοπική κοινωνία, όμως αυτό έχει αντιστραφεί και ο συνεταιρισμός αγκαλιάστηκε θερμά από τον περίγυρο.

Ο συνεταιρισμός με βάση το προσχέδιο που έγινε εξαρχής πριν ακόμη λειτουργήσει προέβλεπε ότι αν είναι οικονομικά βιώσιμος και πετύχει το όλο σχέδιο, να ανοίξει κι άλλα παραρτήματα αρχικά στο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, διαδίδει τις ιδέες του και βοηθάει άλλους ανθρώπους από άλλες πόλεις της Ελλάδος που επιθυμεί να ενταχθεί στην ίδια ιδεολογία του καταναλωτικού συνεταιρισμού. Επίσης, μέσα στα σχέδια είναι η ένταξη υπηρεσιών κατ' οίκον παράδοσης των προϊόντων (delivery), από τον συνεταιρισμό σε μέλη που αδυνατούν να πηγαίνουν από το παντοπωλείο. Με δεδομένη την οικολογική αντίληψη που διέπει το συνεταιρισμό, η μεταφορά θα γίνεται από ποδηλάτες. Τέλος, ο συνεταιρισμός είναι ανοικτός σε ιδέες και προτάσεις, όπως π.χ. ηλεκτρονικό εμπόριο

Επειδή το μέλλον της Ελλάδος είναι δυσοίωνο, τα μέλη του συνεταιρισμού, προσπαθούν να αφυπνίσουν τους συμπολίτες τους με σκοπό να τους παρακινήσουν να ρωτήσουν, να μάθουν, να συμμετέχουν στο συνεταιρισμό και να αναλάβουν τις ευθύνες τους ως πολίτες. Ο καθένας πρέπει ατομικά και συλλογικά να αναπτύξει νέους τρόπους δράσης και μια καινούργια αντίληψη για τη διατροφή. Η κοινωνική αλληλεγγύη και το παντοπωλείο όπως δηλώνει ο Πρόεδρος του κοινωνικού καταναλωτικού συνεταιρισμού Βίος Coop, που ευελπιστεί ότι στο μέλλον με τη βοήθεια και τη συμμετοχή περισσότερων μελών θα αυξηθεί, είναι το όραμα του συνεταιρισμού και όλης της ιδεολογίας για ένα καλύτερο αύριο στη διατροφή, βασισμένη στην καλή ποιότητα και στις λογικές και δίκαιες τιμές τόσο για τους παραγωγούς, όσο και για τους καταναλωτές. Η άμεση σχέση παραγωγού-καταναλωτή μέσω του συνεταιρισμού επανιδρύει την οικονομία, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας, μείωση τιμών καταναλωτή και επομένως περισσότερη κατανάλωση.

4.5 ΕΡΕΥΝΑ ΤΙΜΩΝ

Παρακάτω παρουσιάζεται σε πίνακα, μια έρευνα που αφορά σύγκριση τιμών ανάμεσα στον συνεταιρισμό Βίος Coop και σ' ένα ελληνικό super market, σε ομοειδή προϊόντα πρώτης ανάγκης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2014. Παρατηρείται ότι στον συνεταιρισμό Βίος Coop επικρατούν τα συνεταιριστικά προϊόντα, κυρίως στην κατηγορία των σπρωρολαχανικών,

καθώς επίσης και τα παραδοσιακά προϊόντα. Στο τέλος του πίνακα παρουσιάζεται το συνολικό ποσό, που θα πλήρωνε κάποιος καταναλωτής στο Bios Coop και στο άλλο super market αγοράζοντας τα ίδια προϊόντα.

Πίνακας 4.5 Σύγκριση Τιμών bios-coop και ενός super market της πόλης

<u>Προϊόντα</u>	<u>Bios Coop</u>	<u>ελληνικό super market</u>	<u>Διαφορά τιμών (%)</u>
Τομάτες/κιλό	1,16 €	1,34 €	13,40%
Γάλα 1 λίτρο	1,05 €	0,96 €	-8,50%
Τυρί/κιλό	9,18 €	13,99 €	34,40%
Βούτυρο 250 γραμμάρια	2,17 €	2,30 €	5,70%
Απορρυπαντικό σε σκόνη 55 μεζούρες	10,63 €	17,72 €	40,00%
Ελαιόλαδο 1 λίτρο	4,66 €	3,42 €	-26,60%
Ζυμαρικό σπαγγέτι 500 γραμμάρια	0,65 €	0,81 €	19,80%
Ελληνικός καφές 200 γραμμάρια	1,46 €	1,29 €	-11,00%
Αλεύρι 1 κιλό	1,58 €	1,12 €	-29,10%
Χαρτί υγείας συσκευασία των 8	2,68 €	3,15 €	14,90%
Εμφιαλωμένο νερό εξάδα	1,56 €	1,80 €	13,30%
Αλάτι	0,96 €	0,46 €	-52,10%
Σύνολο	37,74 €	48,36 €	28,10%

Πηγή: Έρευνα συγγραφέα

Στον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι με την αγορά των ίδιων ακριβώς προϊόντων σε κάποιο super market της πόλης και στο bios-coop, ο καταναλωτής πληρώνει στο πρώτο κατάστημα ποσό κατά 38% μεγαλύτερο. Κατά συνέπεια ο καταναλωτικός συνεταιρισμός εκπληρώνει τον αρχικό του στόχο για φθηνότερα προϊόντα. Σε αυτό, εάν προστεθεί και το γεγονός ότι στο τέλος της χρονιάς διανέμεται στα μέλη μέρος των αποθεμάτων του (σύμφωνα με το καταστατικό), συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι καταναλωτές της πόλης όχι απλώς έχουν οικονομικό συμφέρον να κάνουν τις αγορές τους από εκεί, αλλά έχουν επί πλέον συμφέρον να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Βασικά Χαρακτηριστικά Δείγματος

Στη συνέχεια πραγματοποιήσαμε έρευνα, τυχαία μέσω συνεντεύξεων σε 100 πελάτες ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού. Στόχος αυτής της δεύτερης έρευνας ήταν η διερεύνηση του προφίλ των πελατών (μελών και μη μελών), καθώς και των απόψεων και των στάσεων τους απέναντι στο συνεταιρισμό. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε διάστημα 3 μηνών περίπου σε τυχαίο δείγμα των πελατών μέσω δομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε ερωτήσεις κλειστού τύπου και συμπληρώθηκε είτε από τους ίδιους τους πελάτες, είτε μέσω προσωπικών συνεντεύξεων.

Το δείγμα αποτελείται συνολικά από εκατό (100) άτομα, ηλικίας 18 ετών και άνω. Από τους 100 τα 41 ήταν μέλη του συνεταιρισμού, ενώ τα 59 δεν ήταν μέλη. Το πρώτο σκέλος του ερωτηματολογίου αναφέρεται στον καταναλωτικό συνεταιρισμό, ενώ το δεύτερο σκέλος αναφέρεται στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων, από τα οποία εξήχθησαν ενδιαφέροντα αποτελέσματα για το προφίλ των ερωτηθέντων.

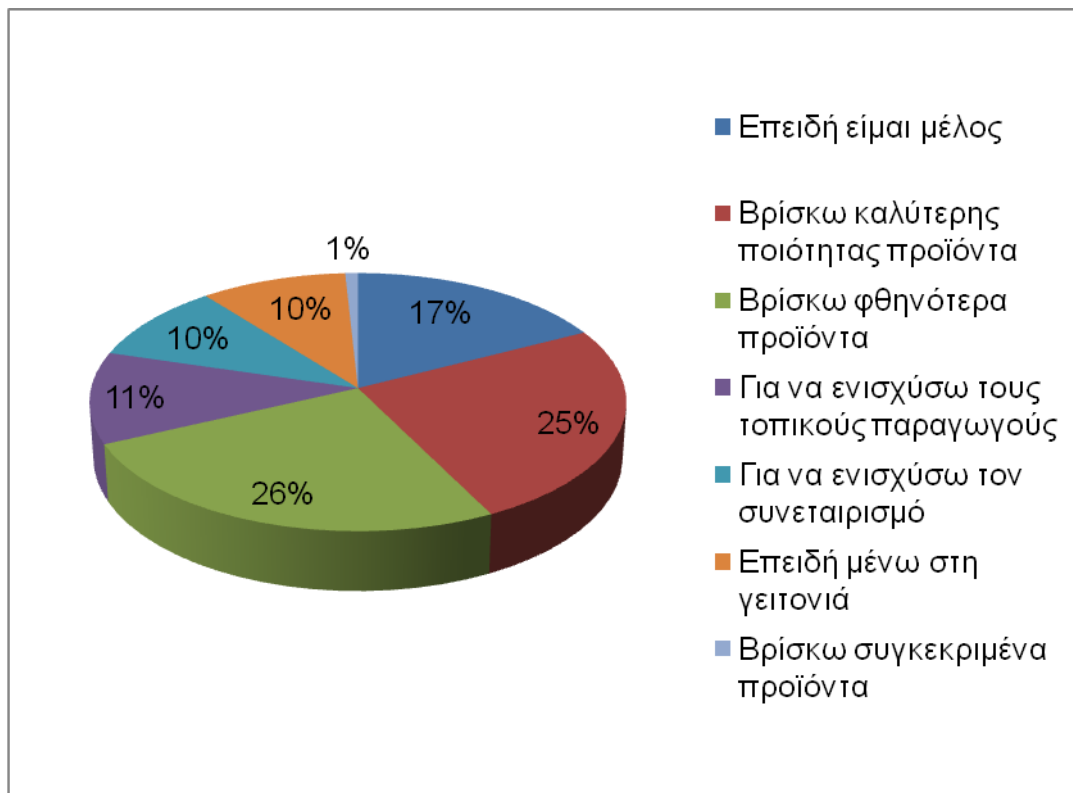
Πίνακας 5.1 Κίνητρα προτίμησης του συνεταιρισμού

Για ποιο λόγο κάνετε τις αγορές σας από τον καταναλωτικό συνεταιρισμό;	Αποτελέσματα
Επειδή είμαι μέλος	17,44%
Βρίσκω καλύτερης ποιότητας προϊόντα	25,11%
Βρίσκω φθηνότερα προϊόντα	25,53%
Για να ενισχύσω τους τοπικούς παραγωγούς	11,49%
Για να ενισχύσω τον συνεταιρισμό	9,79%
Επειδή μένω στη γειτονιά	9,79%
Βρίσκω συγκεκριμένα προϊόντα	0,85%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Οι καταναλωτές, στην ερώτηση για ποιο λόγο κάνουν τις αγορές τους απάντησαν, ότι ψωνίζουν κατά κύριο λόγο επειδή θέλουν καλύτερης ποιότητας προϊόντα σε σύγκριση με άλλα super market και παντοπωλεία και ταυτόχρονα φθηνότερα. Στην συγκεκριμένη ερώτηση οι ερωτηθέντες είχαν την δυνατότητα να δώσουν πάνω από μια απαντήσεις.

Διάγραμμα 5.1 Κίνητρα προτίμησης του συνεταιρισμού

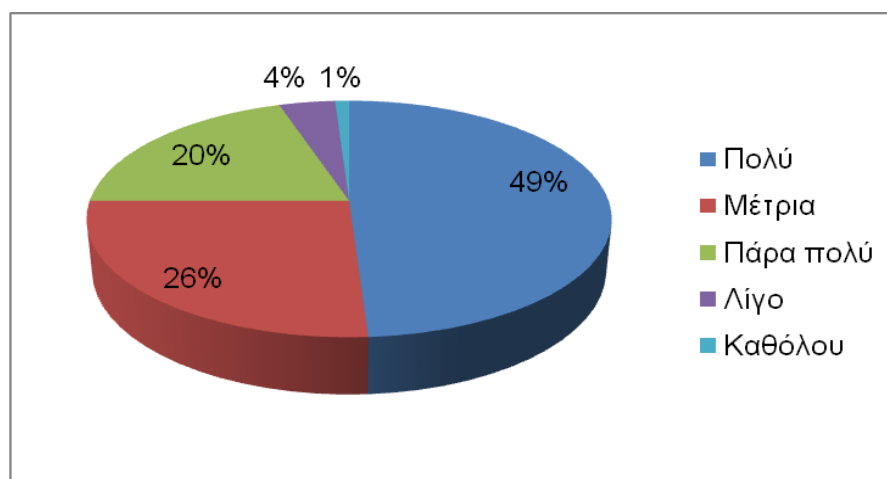

Πίνακας 5.2 Πίστη για τους συνεταιρισμούς

Πιστεύετε στους συνεταιρισμούς γενικά;	Αποτελέσματα
Πάρα πολύ	20%
Πολύ	49%
Μέτρια	26%
Λίγο	4%
Καθόλου	1%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα 5.2 Πίστη για τους συνεταιρισμούς

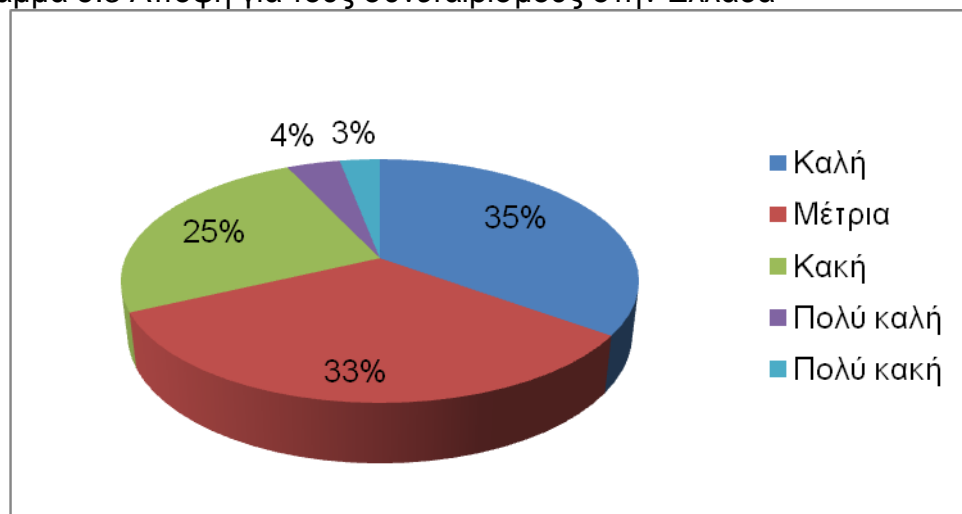
Πίνακας 5.3 Άποψη για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα

Ποια είναι η άποψη σας για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα;	Αποτελέσματα
Πολύ καλή	4%
Καλή	35%
Μέτρια	33%
Κακή	25%
Πολύ κακή	3%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Στην ερώτηση αν πιστεύουν στην ιδέα των συνεταιρισμών γενικά, παρατηρείται ότι το 69%, απάντησε ότι πιστεύει πολύ και πάρα πολύ και μόνο το 5% λίγο και καθόλου. Στην αντίστοιχη ερώτηση για τους ελληνικούς συνεταιρισμούς, οι απαντήσεις διαφοροποιούνται καθώς το ποσοστό αυτών που πιστεύουν σ' αυτούς μειώνεται στο 39%, ενώ αυξάνεται το ποσοστό αυτών που δεν τους εμπιστεύονται στο 28%.

Διάγραμμα 5.3 Άποψη για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα

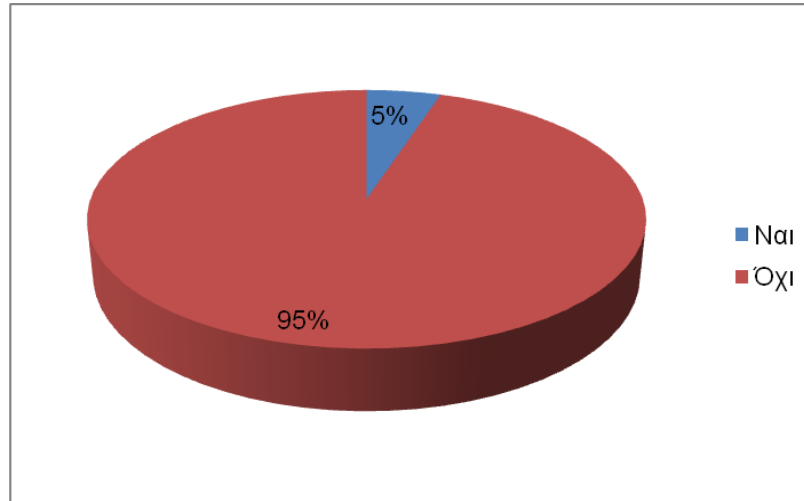
Πίνακας 5.4 Συμμετοχή σε συνεταιρισμούς ή συλλόγους

Είστε μέλος κάποιου άλλου συνεταιρισμού ή συλλόγου;	Αποτελέσματα
Ναι	5%
Όχι	95%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Στο παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι ελάχιστοι είναι μέλη κάποιου άλλου συνεταιρισμού ή συλλόγου, γεγονός που υποδηλώνει το πολύ χαμηλό κοινωνικό κεφάλαιο.

Διάγραμμα 5.4 Συμμετοχή σε συνεταιρισμούς ή συλλόγους

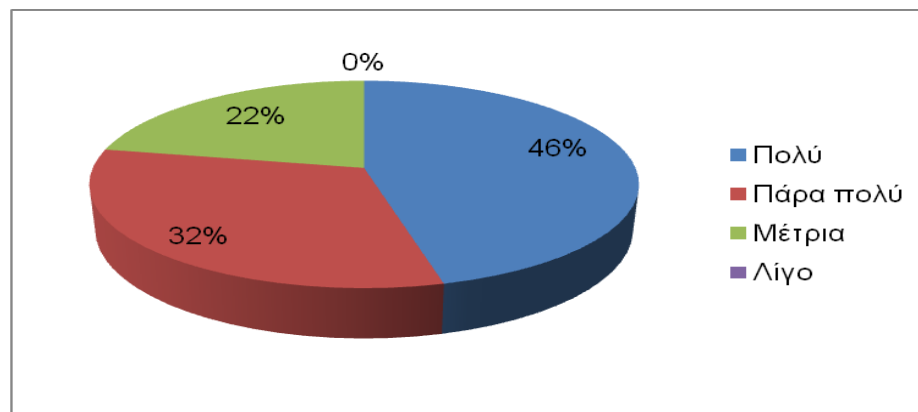
Πίνακας 5.5 Ικανοποίηση από τις τιμές προϊόντων του συνεταιρισμού

Πόσο ευχαριστημένος/η είστε με τις τιμές των προϊόντων στον συνεταιρισμό;	Αποτελέσματα
Πάρα πολύ	32%
Πολύ	46%
Μέτρια	22%
Λίγο	0%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Από τα αποτελέσματα στην ερώτηση πόσο ευχαριστημένοι είναι οι καταναλωτές με τις τιμές του καταναλωτικού συνεταιρισμού, φαίνεται ότι τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων 78% είναι πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι, γεγονός εξάλλου που έχει δείξει ήδη η έρευνα που πραγματοποιήσαμε στις τιμές (σελίδα 48-49). Άρα αποδεικνύεται ότι ο συνεταιρισμός με τις τιμές που διαθέτει τα προϊόντα έχει κερδίσει την προτίμηση του καταναλωτικού κοινού.

Διάγραμμα 5.5 Ικανοποίηση από τις τιμές προϊόντων του συνεταιρισμού

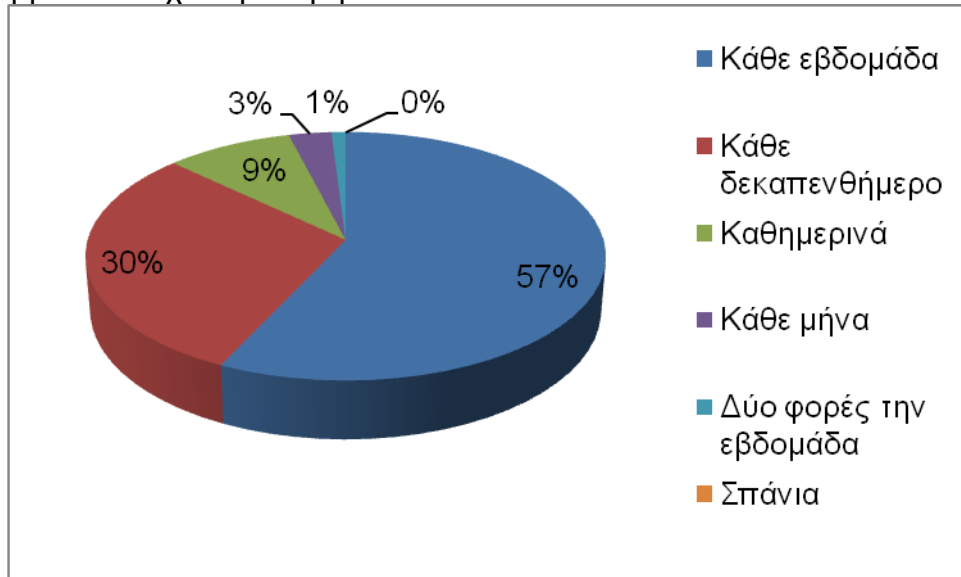
Πίνακας 5.6 Συχνότητα αγορών

Πόσο συχνά κάνετε τις αγορές σας από τον συνεταιρισμό;	Αποτελέσματα
Καθημερινά	9%
Κάθε εβδομάδα	57%
Δύο φορές την εβδομάδα	1%
Κάθε δεκαπενθήμερο	30%
Κάθε μήνα	3%
Σπάνια	0%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Μέσα από τις απαντήσεις αποδεικνύεται ότι το 67% των πελατών είναι πολύ τακτικοί πελάτες, καθώς κάνουν τις αγορές τους από τον συνεταιρισμό πάρα πολύ συχνά (μία έως έξι φορές την εβδομάδα), ενώ το 30% ψωνίζει κάθε δεκαπενθήμερο.

Διάγραμμα 5.6 Συχνότητα αγορών

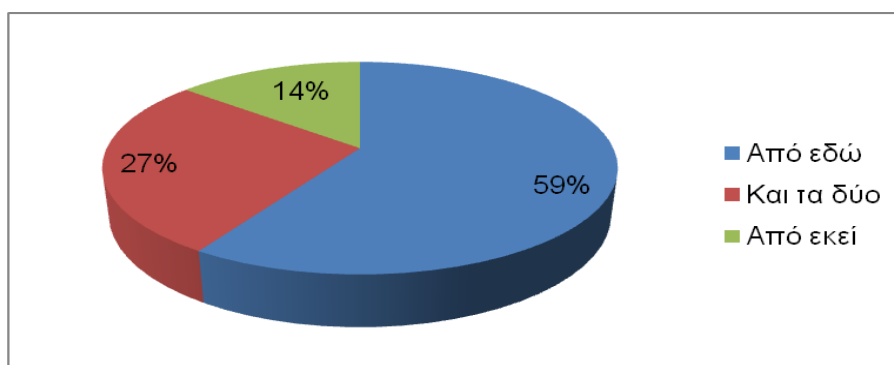
Πίνακας 5.7 Σύγκριση με super market

Εάν βρίσκετε τα ίδια προϊόντα σε ράφι άλλου super market σε χαμηλότερες τιμές τα αγοράζετε;	Αποτελέσματα
Από εκεί	14%
Από εδώ	59%
Και τα δύο	27%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση εάν βρίσκετε τα ίδια προϊόντα σε ράφι του super market σε χαμηλότερες τιμές θα τα αγοράζετε από κει το 59% απάντησε ότι θα στήριζε το συνεταιρισμό και θα τα αγόραζε απ' αυτόν ανεξαρτήτως της τιμής των προϊόντων γεγονός που δείχνει ότι οι πελάτες είναι πιστοί στον συνεταιρισμό, ενώ το 27% απάντησε ότι θα έκανε τις αγορές του και από το super market και από τον συνεταιρισμό.

Διάγραμμα 5.7 Σύγκριση με super market

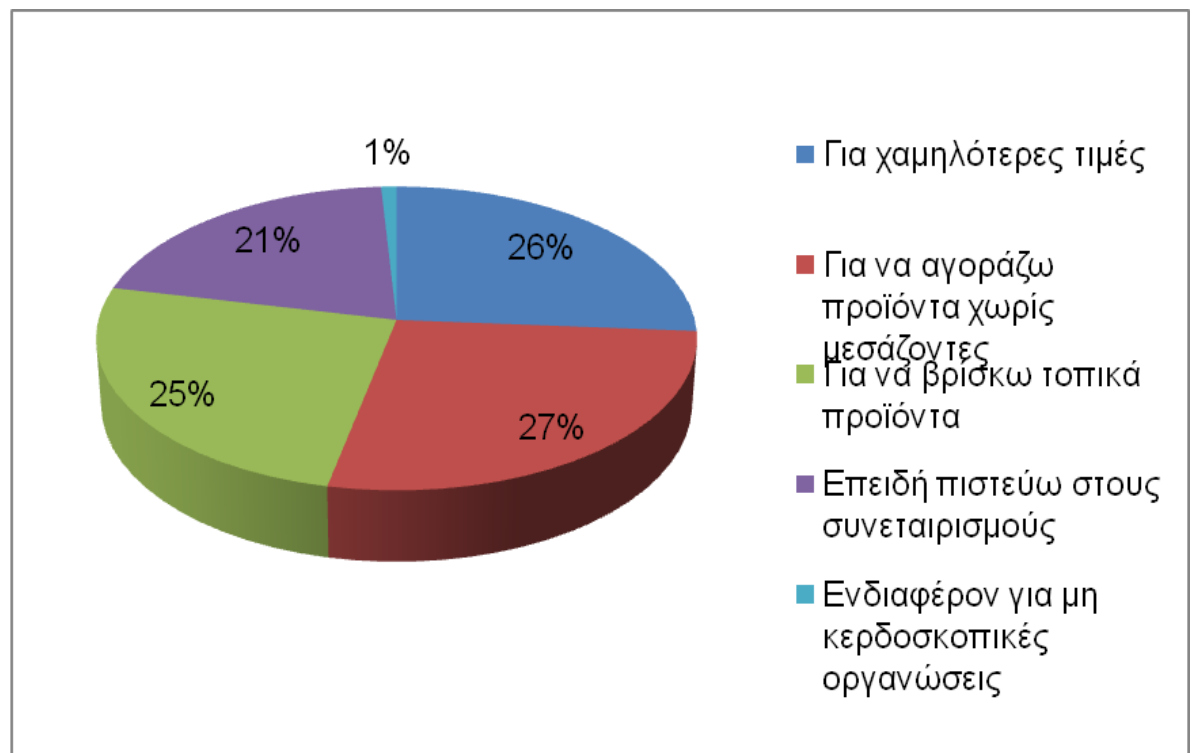
Πίνακας 5.8 Λόγοι ώθησης μελών

Εάν είστε μέλος του συνεταιρισμού, ποιοι λόγοι σας ώθησαν να γίνετε μέλος;	Αποτελέσματα
Για χαμηλότερες τιμές	26,17%
Για να αγοράζω προϊόντα χωρίς μεσάζοντες	27,11%
Για να βρίσκω τοπικά προϊόντα	25,23%
Επειδή πιστεύω στους συνεταιρισμούς	20,56%
Ενδιαφέρον για μη κερδοσκοπικές οργανώσεις	0,93%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Υπήρξαν πολλές απαντήσεις που ώθησαν τους καταναλωτές να γίνουν μέλη στον συνεταιρισμό. Το 29% απάντησε ότι θέλει να αγοράζει προϊόντα χωρίς μεσάζοντες προφανώς επηρεασμένοι από το «κίνημα χωρίς μεσάζοντες». Το 28% για χαμηλότερες τιμές και τέλος ένα 27% απάντησε για να βρίσκει τοπικά προϊόντα. Ενδιαφέρον είχε μια απάντηση που δόθηκε από καταναλωτή ότι έγινε μέλος επειδή ενδιαφέρεται για μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

Διάγραμμα 5.8 Λόγοι ώθησης μελών

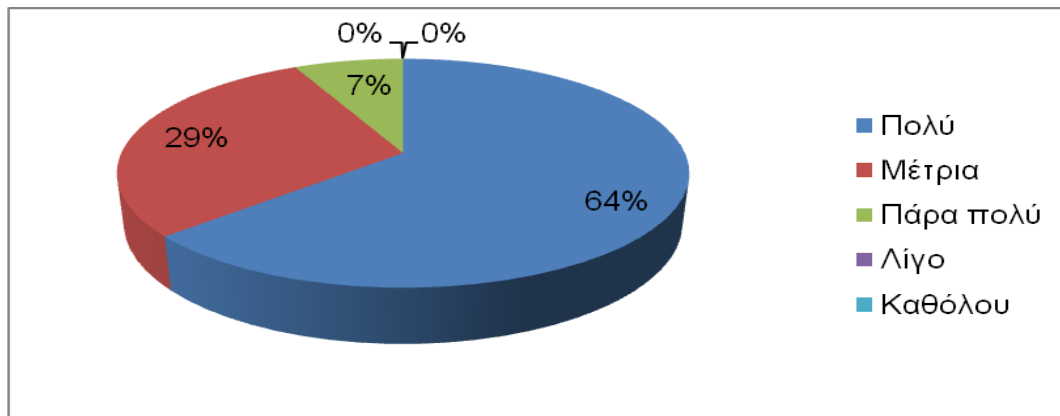
Πίνακας 5.9 Προσδοκίες μελών του συνεταιρισμού

Σε ποιο βαθμό εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες σας;	Αποτελέσματα
Πολύ	63,41%
Μέτρια	29,27%
Πάρα πολύ	7,32%
Λίγο	0%
Καθόλου	0%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Αποδεικνύεται ότι τα μέλη του συνεταιρισμού είναι ικανοποιημένοι, γι' αυτό στην ερώτηση σε ποιο βαθμό εκπληρώθηκαν οι προσδοκίες τους, οι 26 από τα 41 μέλη απάντησαν πολύ, ενώ 12 μέλη απάντησαν μέτρια.

Διάγραμμα 5.9 Προσδοκίες μελών του συνεταιρισμού

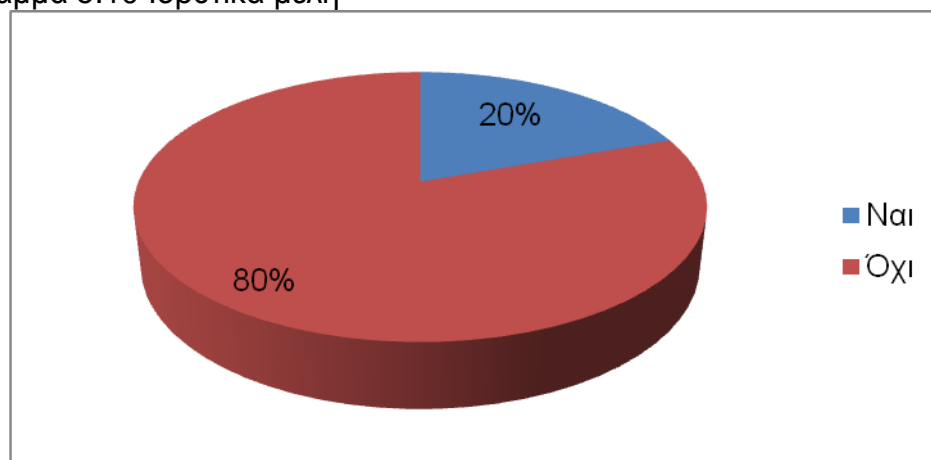

Πίνακας 5.10 Ιδρυτικά μέλη

Είστε ιδρυτικό μέλος;	Αποτελέσματα
Ναι	19,51%
Όχι	80,49%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα 5.10 Ιδρυτικά μέλη

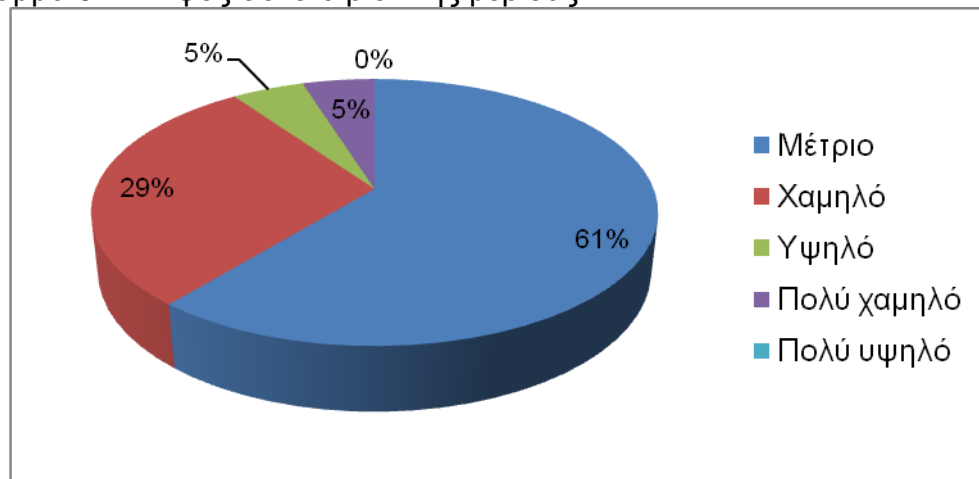
Πίνακας 5.11 Ύψος συνεταιριστικής μερίδας

Πώς βρίσκετε το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας;	Αποτελέσματα
Πολύ χαμηλό	4,88%
Μέτριο	60,98%
Χαμηλό	29,26%
Υψηλό	4,88%
Πολύ υψηλό	0%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας στα μέλη τους φάνηκε μέτρια αφού 25 από τα 41 έδωσε αυτήν την απάντηση, ενώ 12 άτομα απάντησαν ότι είναι χαμηλή. Είναι ενδεικτικό ότι κανείς δεν απάντησε ότι είναι πολύ υψηλή η συνεταιριστική μερίδα.

Διάγραμμα 5.11 Ύψος συνεταιριστικής μερίδας

Πίνακας 5.12 Ενημέρωση για τον συνεταιρισμό

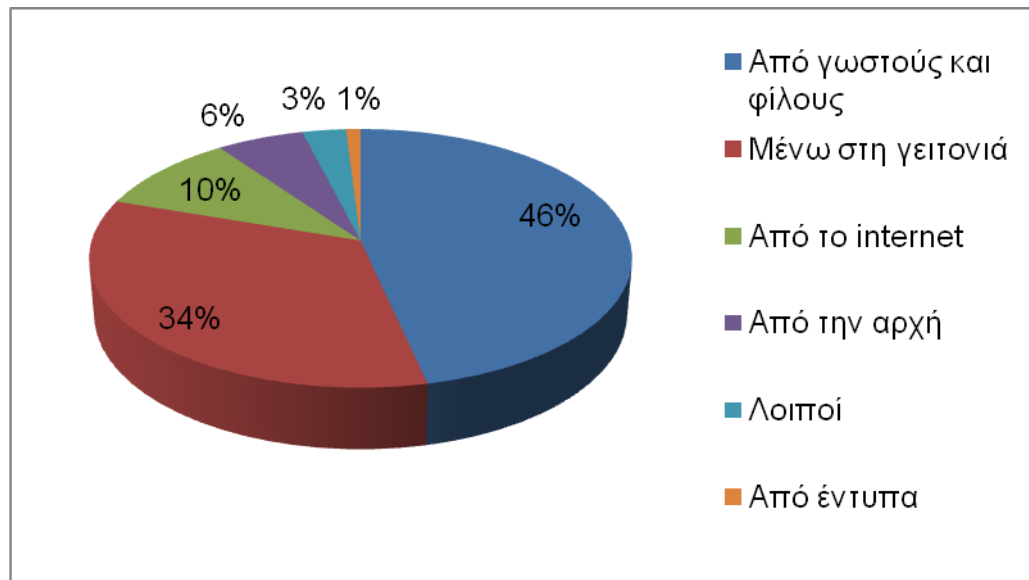
Με ποιον τρόπο ενημερωθήκατε για τον συνεταιρισμό;	Αποτελέσματα
Από έντυπα	1%
Από γνωστούς και φίλους	47%
Από το internet	10%
Μένω στη γειτονιά	34%
Από την αρχή	6%
Λοιποί	3%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Η ενημέρωση του συνεταιρισμού στους καταναλωτές έγινε κατά κύριο μεταξύ γνωστών και φίλων αφού σχεδόν οι μισοί ενημερώθηκε για την ύπαρξη του συνεταιρισμού μ' αυτόν τον τρόπο. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό το 34% λόγω του ότι κατοικεί στην γειτονιά κοντά στον συνεταιρισμό. Είναι χαμηλό

το ποσοστό 10% αυτών που ενημερώθηκαν μέσω διαδικτύου. Μικρότερο ποσοστό ήταν οι απαντήσεις ότι ενημερώθηκαν από την αρχή πως, δηλαδή 6%, ενώ το μικρότερο ποσοστό 3% αναφέρεται στις απαντήσεις που δόθηκαν ότι οι πελάτες ήταν περαστικοί έξω από τον συνεταιρισμό και εκείνη την στιγμή ενημερώθηκαν για την ύπαρξή του.

Διάγραμμα 5.12 Ενημέρωση για τον συνεταιρισμό

Πίνακας 5.13 Λόγοι για τους οποίους δεν είναι μέλη οι πελάτες

Εάν δεν είστε μέλος του συνεταιρισμού, για ποιο λόγο δεν είστε μέλος;	Αποτελέσματα
Είναι υψηλή η συνεταιριστική μερίδα	0%
Δεν βρίσκω όλα τα προϊόντα που χρειάζομαι	3,39%
Το κατάστημα είναι μακριά από το σπίτι μου	8,47%
Δεν θέλω /Δεν το έχω σκεφτεί ακόμα/ Δεν ξέρω	84,75%
Δεν πιστεύω στους συνεταιρισμούς	3,39%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Για τα άτομα που δεν είναι μέλη τους τέθηκε η ερώτηση για ποιο λόγο δεν είστε μέλος του συνεταιρισμού, σχεδόν οι περισσότεροι των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν θέλουν ή δεν το έχουν σκεφτεί ακόμη. Στην επόμενη ερώτηση, αν θα γίνουν όμως μελλοντικά μέλη 34 ερωτηθέντες απάντησαν ότι δεν θα γίνουν, 19 ερωτηθέντες έδωσαν απάντηση ότι δεν ξέρουν ακόμη, ενώ 6 απάντησαν θετικά στο να γίνουν μέλη.

Διάγραμμα 5.13 Λόγοι για τους οποίους δεν είναι μέλη οι πελάτες

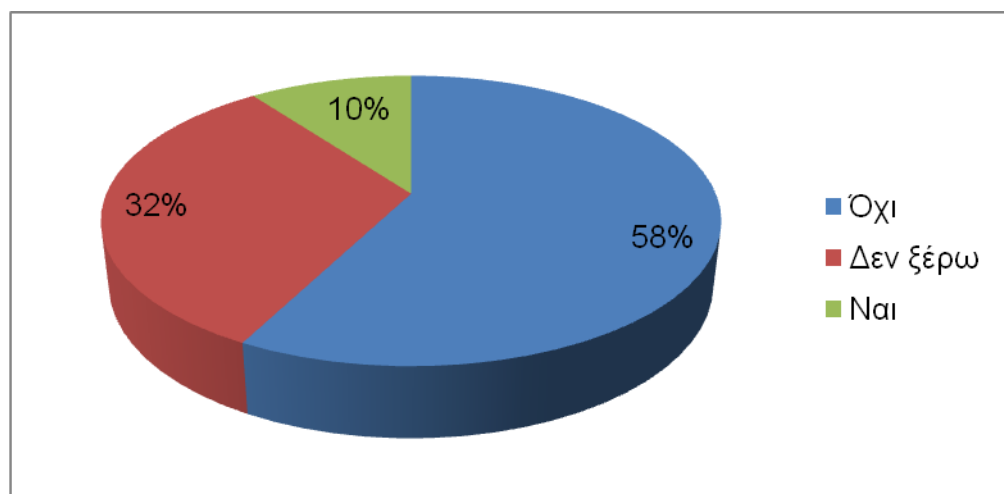

Πίνακας 5.14 Μελλοντικά μέλη

Σκοπεύετε να γίνετε μελλοντικά μέλος;	Αποτελέσματα
Όχι	57,63%
Δεν ξέρω	32,20%
Ναι	10,17%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα 5.14 Μελλοντικά μέλη

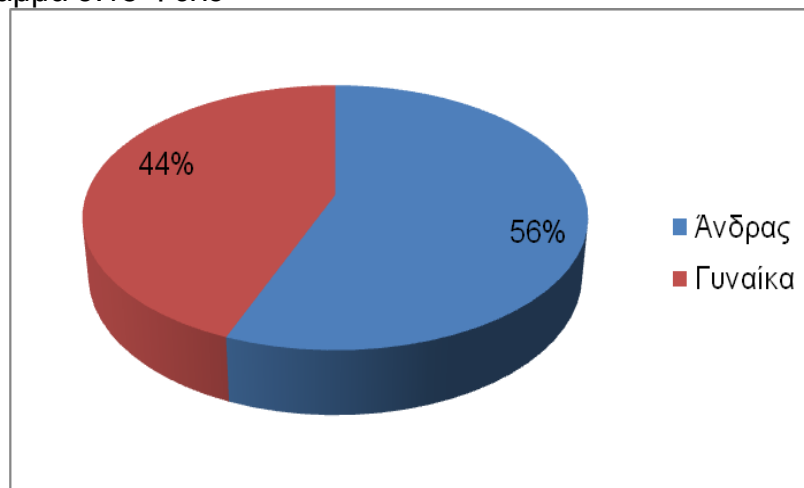
Δημογραφικά χαρακτηριστικά δείγματος
Πίνακας 5.15 Φύλο

Είστε:	Αποτελέσματα
Άνδρας	56%
Γυναίκα	44%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Σχεδόν μοιρασμένα ήταν τα ποσοστά ανάμεσα στο φύλο των καταναλωτών στο συνεταιρισμό. Το 56% ήταν άνδρες, ενώ το υπόλοιπο 44% γυναίκες. Πάντως θα περίμενε κανείς να υπερισχύουν οι γυναίκες, καθώς αυτές είναι παραδοσιακά που φροντίζουν τη διατροφή της οικογένειας. Λόγω του μεγάλου αριθμού ανδρών μελών στο συνεταιρισμό υπάρχει μια ελαφρά υπερίσχυση, υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από αυτούς για τα κοινά του συνεταιρισμού άρα και μεγαλύτερη κινητικότητα εντός του συνεταιρισμού για την αγορά των προϊόντων για τις οικογένειες τους.

Διάγραμμα 5.15 Φύλο

Πίνακας 5.16 Ηλικία

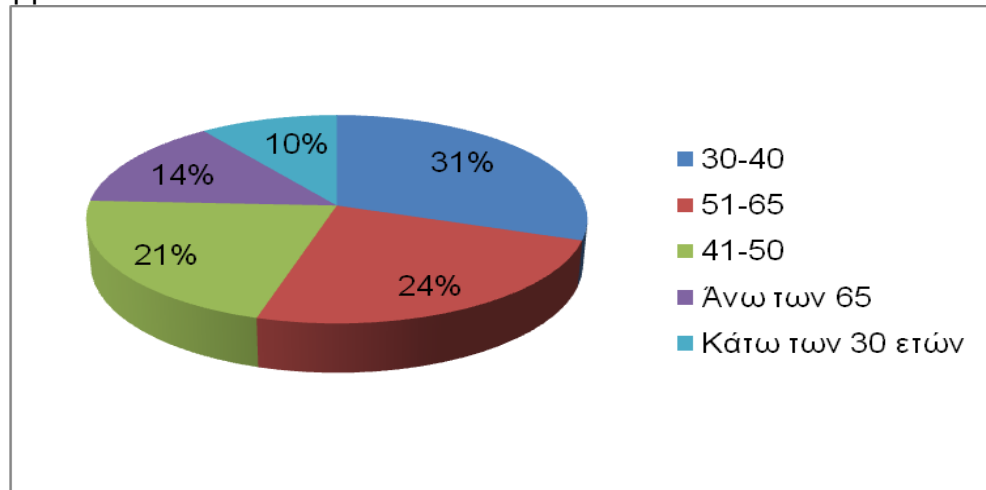
Είστε:	Αποτελέσματα
Κάτω των 30 ετών	10%
30-40	30%
41-50	21%
51-65	24%
Άνω των 65	14%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Οι καταναλωτές του συνεταιρισμού παρατηρείται ότι έχουν μεγάλο ηλικιακό εύρος αφού τα ποσοστά των απαντήσεων είναι μοιρασμένα σχεδόν

ισόποσα στις διάφορες ηλικιακές ομάδες, όπου διαπιστώνεται ότι το 40% είναι πολύ νέοι άνθρωποι (κάτω των 40 ετών). Βέβαια το μεγαλύτερο ποσοστό είναι 30% της ηλικιακής κατηγορίας 30-40 ετών. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό είναι 24% της ηλικιακής κατηγορίας 51-65. Στην ηλικιακή κατηγορία κάτω των 30 ετών το ποσοστό είναι 10%, 41-50 το ποσοστό είναι 21%, ενώ άνω των 65 ετών το ποσοστό είναι 14%.

Διάγραμμα 5.16 Ηλικία

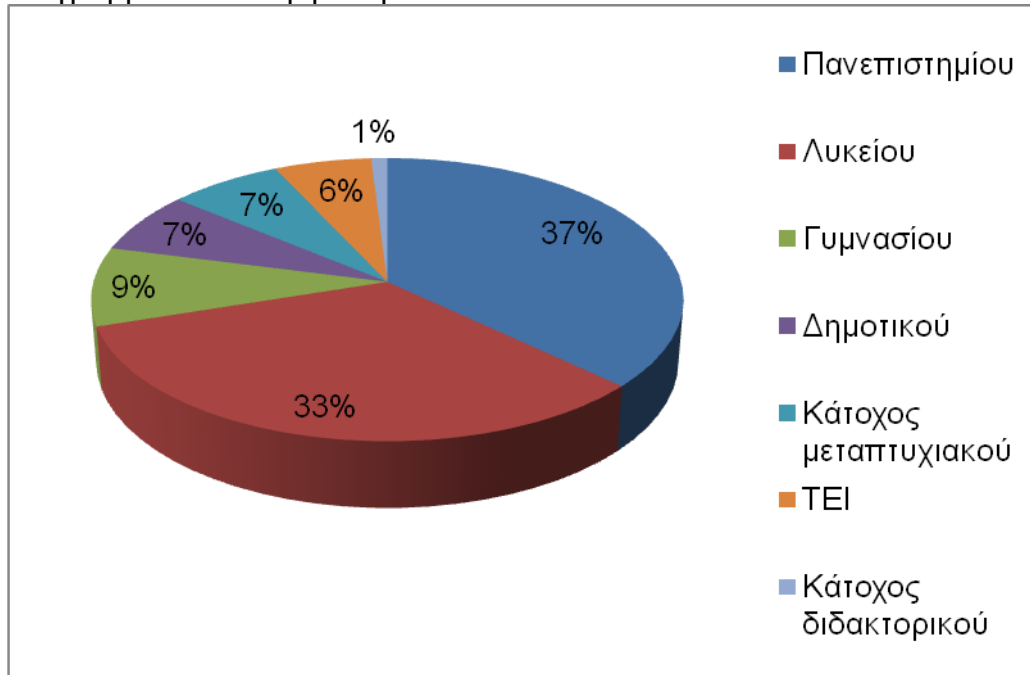
Πίνακας 5.17 Μόρφωση

Είστε απόφοιτος:	Αποτελέσματα
Δημοτικού	7%
Γυμνασίου	9%
Λυκείου	33%
ΤΕΙ	6%
Πανεπιστημίου	37%
Κάτοχος μεταπτυχιακού	7%
Κάτοχος διδακτορικού	1%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων κρίνεται πολύ υψηλό, αφού πάνω από τους μισούς 51% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό 33% έχει σπουδές μέσης εκπαίδευσης. Είναι πολύ χαμηλό το ποσοστό των αποφοίτων δημοτικού, όπου οι καταναλωτές αυτής της κατηγορίας ήταν γυναίκες ηλικίας άνω των 60 ετών και συνήθως η απασχόληση τους ήταν τα οικιακά.

Διάγραμμα 5.17 Μόρφωση

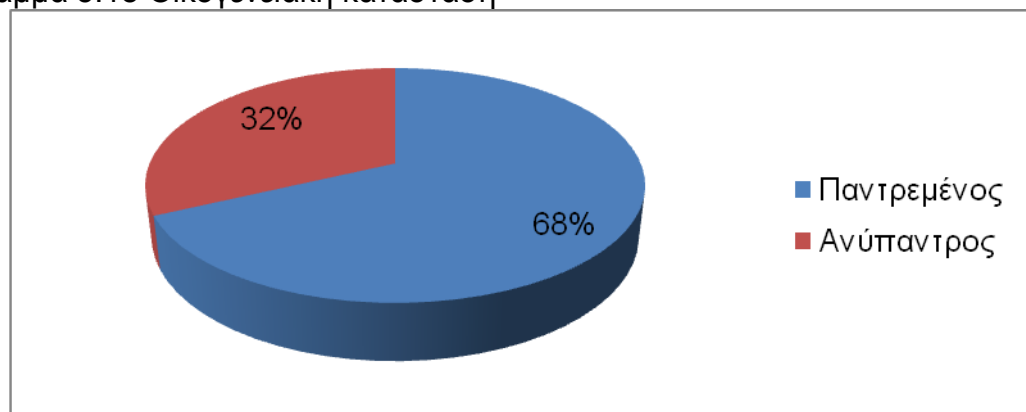

Πίνακας 5.18 Οικογενειακή κατάσταση

Είστε:	Αποτελέσματα
Παντρεμένος/η	68%
Ανύπαντρος/η	32%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα 5.18 Οικογενειακή κατάσταση

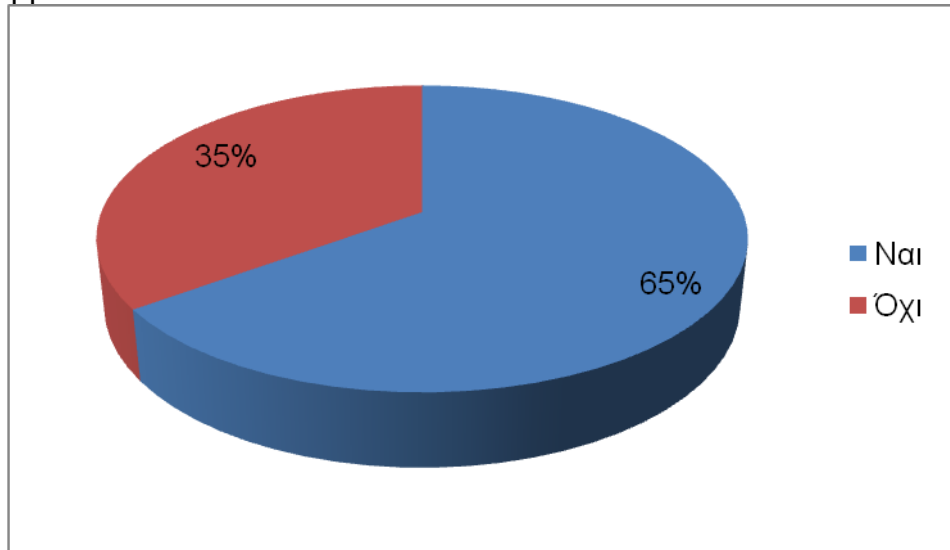

Πίνακας 5.19 Τέκνα

Έχετε παιδιά;	Αποτελέσματα
Ναι	65%
Όχι	35%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Διάγραμμα 5.19 Τέκνα

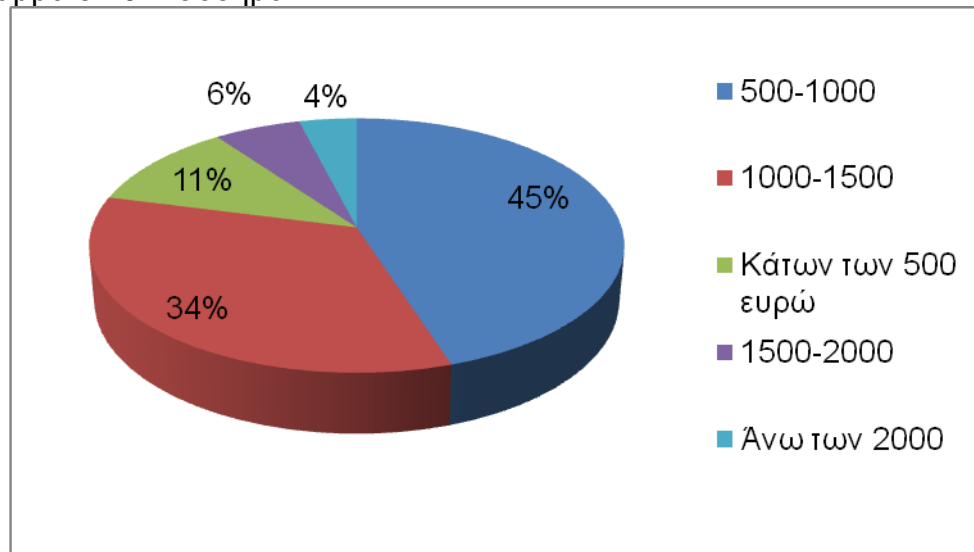
Πίνακας 5.20 Εισόδημα

Το μηνιαίο οικογενειακό σας εισόδημα ανήκει στην κατηγορία:	Αποτελέσματα
Κάτων των 500 ευρώ	11%
500-1000	45%
1000-1500	34%
1500-2000	6%
Άνω των 2000	4%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Όσον αφορά τα μηνιαία εισοδήματα των καταναλωτών σχεδόν για το 45% κυμαίνεται μεταξύ 500-1000 ευρώ, το οποίο είναι το βασικό εισόδημα στην σημερινή εποχή εξαιτίας της κρίσης. Ένα μικρότερο ποσοστό 34% έχει λίγο υψηλότερο εισόδημα μεταξύ 1000-1500 ευρώ, το οποίο είναι ικανοποιητικό εισόδημα σε μια οικογένεια. Επίσης, πάνω από 1500-2000 ευρώ μηνιαίο εισόδημα συναντάται στο 6% των καταναλωτών, ενώ πολύ μικρό ποσοστό 4% έχει εισόδημα άνω των 2000 ευρώ μηνιαίως. Παρατηρείται ότι μεγάλα εισοδήματα από 1500 ευρώ και πάνω έχει μόνο το 10% του δείγματος. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι τα εισοδήματα των μελών του δείγματος είναι μέτρια έως χαμηλά, γεγονός που αιτιολογεί μέχρι κάποιο βαθμό το ενδιαφέρον τους για τον καταναλωτικό συνεταιρισμό.

Διάγραμμα 5.20 Εισόδημα

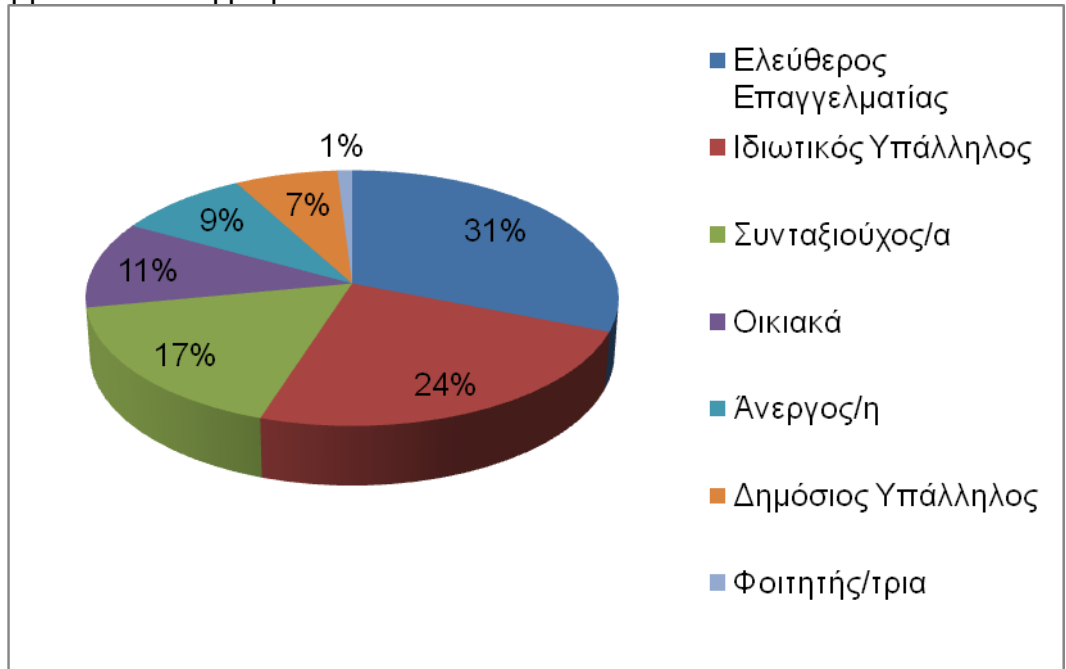
Πίνακας 5.21 Επάγγελμα

Είστε:	Αποτελέσματα
Δημόσιος Υπάλληλος	7%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	24%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	31%
Φοιτητής/τρια	1%
Οικιακά	11%
Άνεργος/η	9%
Συνταξιούχος/α	17%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν το πιο διαδεδομένο επάγγελμα των μελών του δείγματος είναι αυτό του ελεύθερου επαγγελματία με ποσοστό που ανέρχεται στο 31%. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό 24%, είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Παράλληλα, 17% οι καταναλωτές του συνεταιρισμού είναι συνταξιούχοι. Λίγο μικρότερο ποσοστό 11%, είναι γυναίκες καταναλωτές κυρίως μεγάλης ηλικίας, που έδωσαν την απάντηση οικιακά. Τέλος, 9% είναι άνεργοι και μόνο 7% είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

Διάγραμμα 5.21 Επάγγελμα

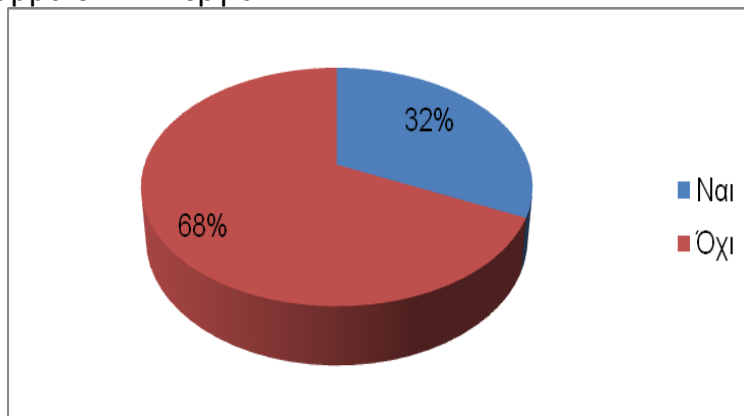
Πίνακας 5.22 Ανεργία

Υπάρχει άνεργο μέλος στην οικογένειά σας;	Αποτελέσματα
Ναι	32%
Όχι	68%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Ενδεικτικές της οικονομικής κρίσης που βιώνουν οι πολίτες της χώρας είναι η απάντηση που έδωσε το δείγμα στην ερώτηση εάν υπάρχει άνεργο μέλος στην οικογένεια. Διαπιστώνεται ότι περίπου το ένα τρίτο έδωσε θετική απάντηση, αριθμός που ανταποκρίνεται στο ποσοστό της ανεργίας στη χώρα σήμερα, το οποίο είναι της τάξης του 27%. Προφανώς το στοιχείο αυτό αιτιολογεί σε κάποιο βαθμό το ενδιαφέρον τους για τον καταναλωτικό συνεταιρισμό.

Διάγραμμα 5.22 Ανεργία

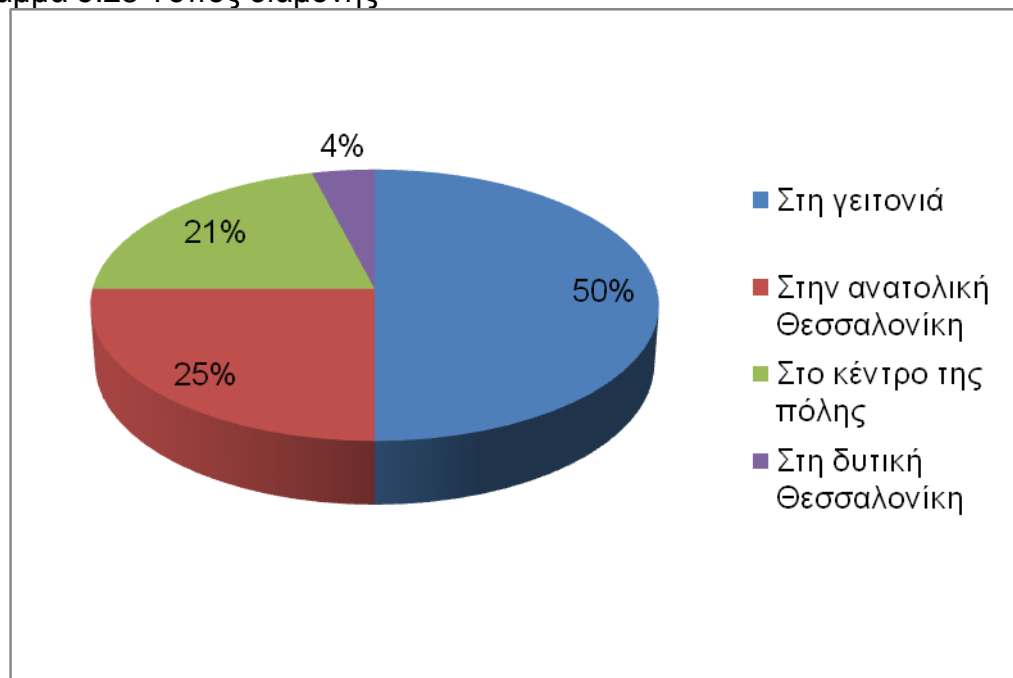
Πίνακας 5.23 Τόπος διαμονής

Κατοικείτε:	Αποτελέσματα
Στη γειτονιά	50%
Στην ανατολική Θεσσαλονίκη	25%
Στη δυτική Θεσσαλονίκη	4%
Στο κέντρο της πόλης	21%

Πηγή: Ερωτηματολόγιο

Μέσα από την έρευνα τελικά αποδεικνύεται ότι το 50% των καταναλωτών του συνεταιρισμού μένει στη γειτονιά κοντά στον συνεταιρισμό. Αποδεικνύεται ότι έχει κερδίσει τις προτιμήσεις των καταναλωτών που είναι κοντά στον συνεταιρισμό και διαδίδεται ακόμη περισσότερο. Ένα 25% μένει στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Θεσσαλονίκης, ενώ το 21% διαμένει στο κέντρο της πόλης. Είναι χαμηλό και προφανώς αιτιολογημένο το ποσοστό, μόλις 4%, αυτών που κατοικούν στη δυτική Θεσσαλονίκη, οι οποίοι έρχονται να κάνουν τις αγορές τους από τον συνεταιρισμό παρότι κατοικούν στην άλλη πλευρά της πόλης, σε απόσταση μερικών χιλιομέτρων.

Διάγραμμα 5.23 Τόπος διαμονής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική έρευνα, η κοινωνική οικονομία παίζει σημαντικό ρόλο για την κοινωνία, καθώς προάγει με το δικό της ξεχωριστό τρόπο το συμφέρον των πολιτών. Με την έρευνα στον καταναλωτικό συνεταιρισμό bios coop, διαπιστώθηκε ότι είχε ένα δυναμικό ξεκίνημα προσελκύοντας αρκετά μέλη και όχι μόνο, αλλά και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός αυτός είναι ιδιαίτερα επιτυχημένος και άριστα μελετημένος βάσει σχεδίων που έχουν γίνει από το διοικητικό συμβούλιο. Φαίνεται, ότι ο καταναλωτικός συνεταιρισμός bios coop θα έχει ένα αισιόδοξο μέλλον μέσα στην κοινωνία, ωστόσο πρέπει να αποφύγει τα λάθη που έχουν γίνει παλαιότερα από άλλους συνεταιρισμούς. Μπορεί να είναι μόλις στον 9^ο μήνα της λειτουργίας του, αλλά έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη και την προτίμηση των καταναλωτών. Σε έρευνα στις τιμές διαφόρων προϊόντων αποδείχθηκε ότι ο bios coop σε σύγκριση με super market έχει φθηνότερα προϊόντα. Οι καταναλωτές κάνοντας από τον συνεταιρισμό και όχι από το super market τις αγορές τους, θα ξοδέψουν στο σύνολο των αγορών τους πολύ λιγότερα χρήματα απ' όσα χρήματα θα ξόδευαν σ' ένα super market.

Στη συνέχεια, μέσα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε πελάτες ενός καταναλωτικού συνεταιρισμού μέσω ερωτηματολογίων, διαπιστώθηκε ότι οι καταναλωτές είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένοι με την ποιότητα αλλά και με τις τιμές των προϊόντων του συνεταιρισμού. Επίσης, εκτός από τα μέλη του που στηρίζουν ψωνίζοντας από τον συνεταιρισμό, έχει κερδίσει και ένα μεγάλο μέρος των καταναλωτών που μένουν κοντά στον συνεταιρισμό και πραγματοποιούν από εκεί τις αγορές τους. Αποδεικνύεται ότι οι πολίτες στηρίζουν τέτοιες προσπάθειες αρκεί να λειτουργούν με διαφάνεια και να έχουν παρέχουν οφέλη μέσα από τις ενέργειές τους στο κοινωνικό σύνολο. Με βάση την παραπάνω έρευνα, θεωρούμε ότι το κοινό της Θεσσαλονίκης, και πιθανόν και άλλων αστικών κέντρων, είναι έτοιμο να προχωρήσει στη σύσταση συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Αυτό που είναι απαραίτητο είναι οι καλές πρακτικές. Ο καταναλωτικός συνεταιρισμός bios-coop φαίνεται ότι μπορεί να αποτελέσει μια καλή πρακτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

α. Βιβλία

- Καμενίδης Χρίστος, (2001), *Συνεταιρισμοί, Αρχές, οικονομική, πολιτική, ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ
- Κλήμη-Καμινάρη Ολυμπία, Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος (2010) *Κοινωνική Οικονομία*, Εκδόσεις ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ
- Μαριάδης Σταύρος, (2003), *Συνεργατισμός- Συνεταιρισμοί Ιστορία- Φιλοσοφία-Αποστολή- Η Εναλλακτική λύση*, Εκδόσεις ΠΑΧΟΥΔΗ
- Χριστοδούλου Δημήτρης, (1986), *Αγροτική και Συνεταιριστική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

β. Διατάγματα-Κανονισμοί

- Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα ΝΟΜΟΣ 4019/2011 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α 21011 Αριθμός φύλλου 216 ημερομηνία 30-09-2011
Περί Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και λοιπές διατάξεις

γ. Άρθρα εφημερίδων

- Δημήτρης Κουλουκτση, (2013), Η Έννοια, ο στόχος, οι αξίες και οι αρχές του συνεταιριστικού θεσμού, *Αγροτική έκφραση*, 15-10-2013, Διαθέσιμο σε: <http://www.agrofitro.gr>
- Γεωργίας Λινάρδου, (2011), Ισχυροί όμιλοι οι συνεταιρισμοί στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ, *Ελευθεροτυπία*, 18-09-2011, Διαθέσιμο σε: <http://www.enet.gr>
- Βαρβάρα Αγγέλη, Πιο επίκαιροι από ποτέ οι συνεταιρισμοί, *Ηπειρώτικος Αγών*, 21-11-2012, Διαθέσιμο σε: www.agon.gr
- Βαγγέλης Αποστόλου, (2013), Το αγροτικό κίνημα υπό εξαφάνιση, *Ελευθεροτυπία*, 15-05-2013, Διαθέσιμο σε: <http://www.enet.gr>
- Χουμουρζιάδης (πρώην πρόεδρος του καταναλωτικού συνεταιρισμού ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ), (2005) Το συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα, *Ελευθεροτυπία*, 14-01-2005, Διαθέσιμο σε: <http://www.enet.gr>
- *Self service*, (2000), Επέκταση σε όλη τη Μακεδονία του καταναλωτικού συνεταιρισμού ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ-KONSUM, 1-04-2000, Διαθέσιμο σε: www.selfservice.gr

δ. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- www.socialeconomy.eu.org
- www.wikipedia.com
- www.paseges.gr
- www.proskalo.net
- www.bioscoop.gr
- www.dikaio.dos.gr
- www.diktio-kopa.dos.gr
- www.socialactivism.gr